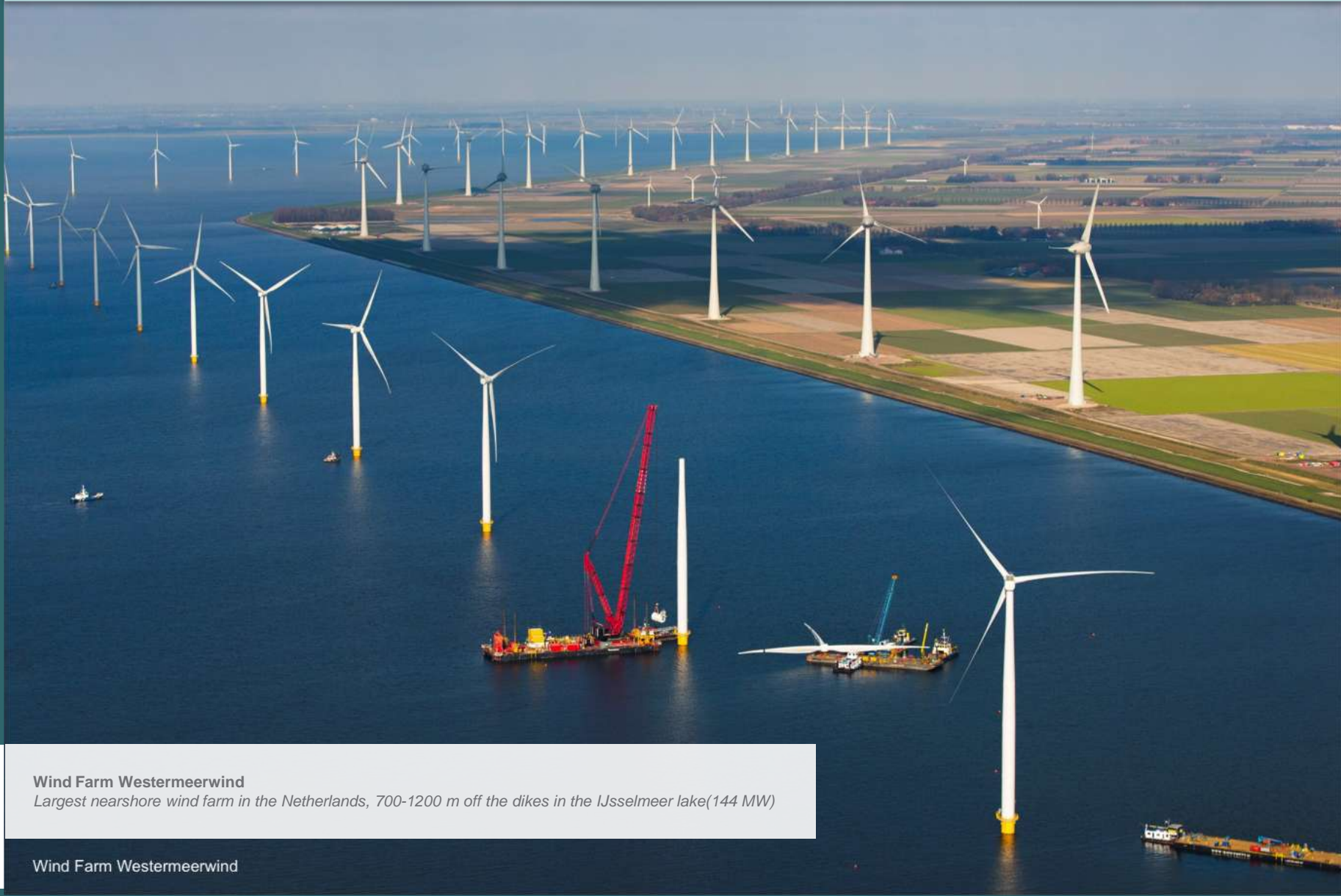

Windenergie op land

Jos Beurskens
SET Analysis
(Voorheen ECN)

KIVI
Mini Seminar Windenergie
Arnhem, 19 October 2016

Wind Farm Westermeerwind
Largest nearshore wind farm in the Netherlands, 700-1200 m off the dikes in the IJsselmeer lake(144 MW)

Wind Farm Westermeerwind

Technisch Weekblad. Sept. 2015

Service

TIPS

Meer dan duizend olieplatforms ontmanteld in de Noordzee

De Noordzee heeft in veertig jaar ongeveer veertig miljard vaten olie (dat is inclusief olie-equivalenten aan gas) opgeleverd. De reserves zijn nog eens 24 miljard vaten. Omdat de oudste velden uitgeput zijn, zullen oliemaatschappijen in de komende tien jaar in de Noordzee meer dan duizend oliebronnen moeten afsluiten en ontmantelen. Dit is volgens het Britse tijdschrift **The Engineer** een geweldige technische en logistieke uitdaging.

De grootste klus valt toe aan Shell, dat in de komende jaren vier olieplatforms, 140 bronnen en 28 pijpleidingen van het Brentveld gaat opruimen. Volgens Shell heeft Brent een tiende deel van alle olie- en gas uit de Noordzee geproduceerd. Drie van de vier Brentplatforms produceren al niet meer en de vierde - Charlie - wordt naar

verwachting in de komende jaren stilgelegd.

De eerste zorg is de ontmanteling van platform Delta. De *Pioneering Spirit*, een speciaal voor dit werk gebouwd vaartuig, moet volgend jaar in één hijs de 23.000 ton zware topside van de betonnen poten lichten. Shell zal de topside daarna in Engeland laten slopen. Vervolgens gaat men ook de drie betonnen poten en de onderzeese leidingen van de Delta verwijderen. Het bedrijf claimt dat 95 % van het materiaal wordt hergebruikt.

De fase van 'plugging and abandonment', het permanent afsluiten van de eigenlijke olieputten, is volgens *The Engineer* technisch het moeilijkste deel van de ontmanteling. (TZ)

bit.ly/1D42L9j

Overzicht

- Geschiedenis
- Enkele cruciale fysische begrippen
- Windturbine
- Windparken
- Netintegratie
- Wind capaciteit in Nederland/Europa
- Uitbreiding marktpotentieel op land (CC)
- Acceptatie en impacts

Geschiedenis

Geschiedenis

© Jos Beurskens

© Jos Beurskens

© Jos Beurskens

Geschiedenis

© Jos Beurskens

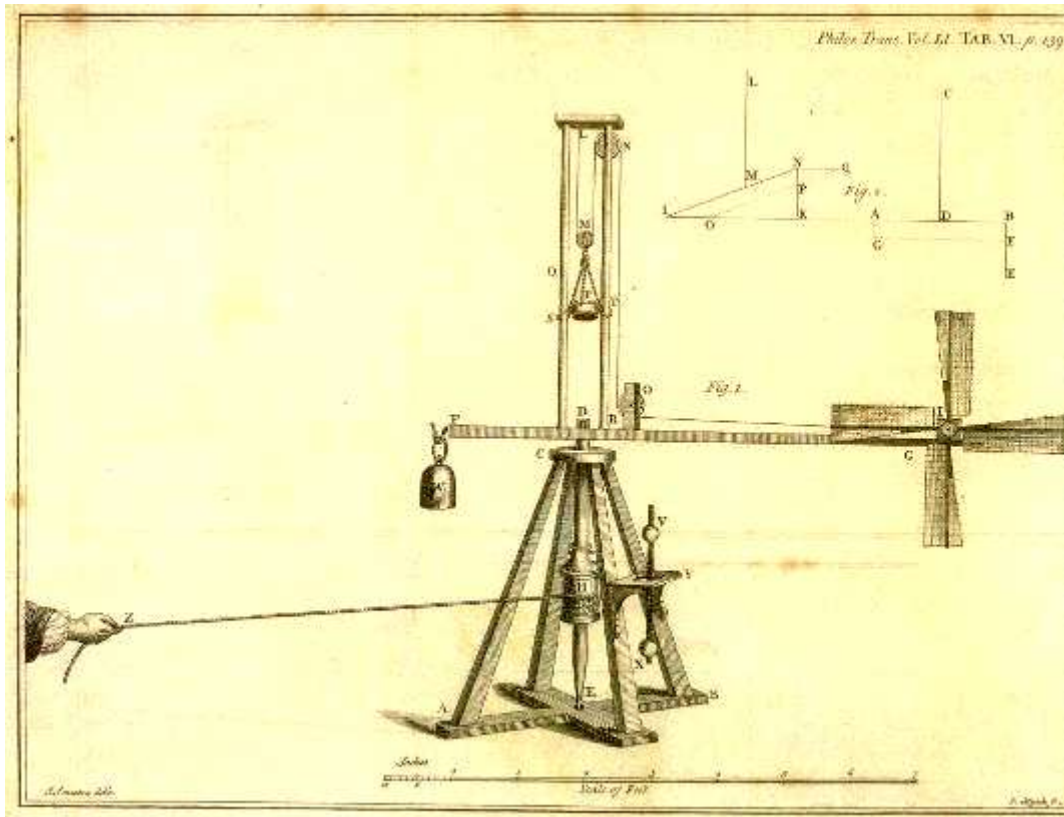
Windpark Neer (L)

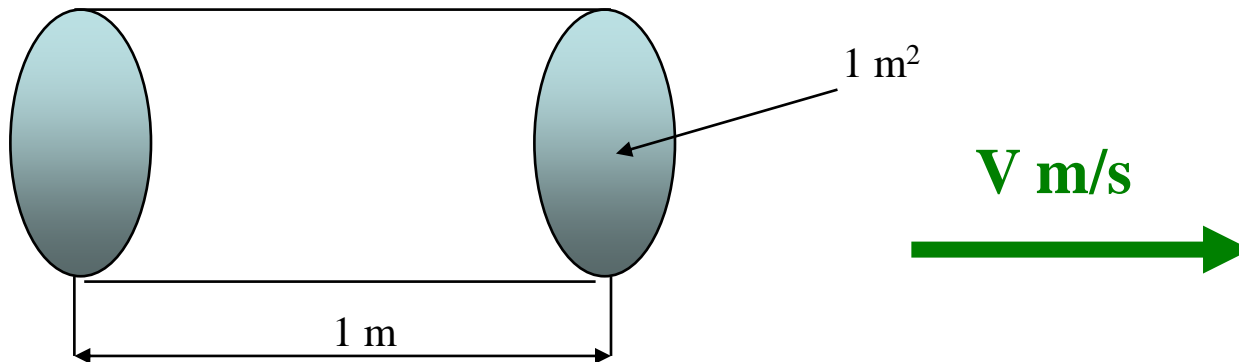
Enkele cruciale fysische begrippen

Eerste wetenschappelijke benaderingen

18-de eeuw: John Smeaton (GB)

Enkele cruciale fysische begrippen: *de wind*

$$E_{\text{kin}} = \frac{1}{2} \cdot m \cdot V^2$$

1 m³ lucht weegt 1.2 kg, $\rho = 1,2 \text{ kg/m}^3$

Luchtdichtheid wordt mede bepaald door de hoogte (druk) en temperatuur

Enkele cruciale fysische begrippen: *de wind*

**Vermogen (= energie per seconde)
van de wind is:**

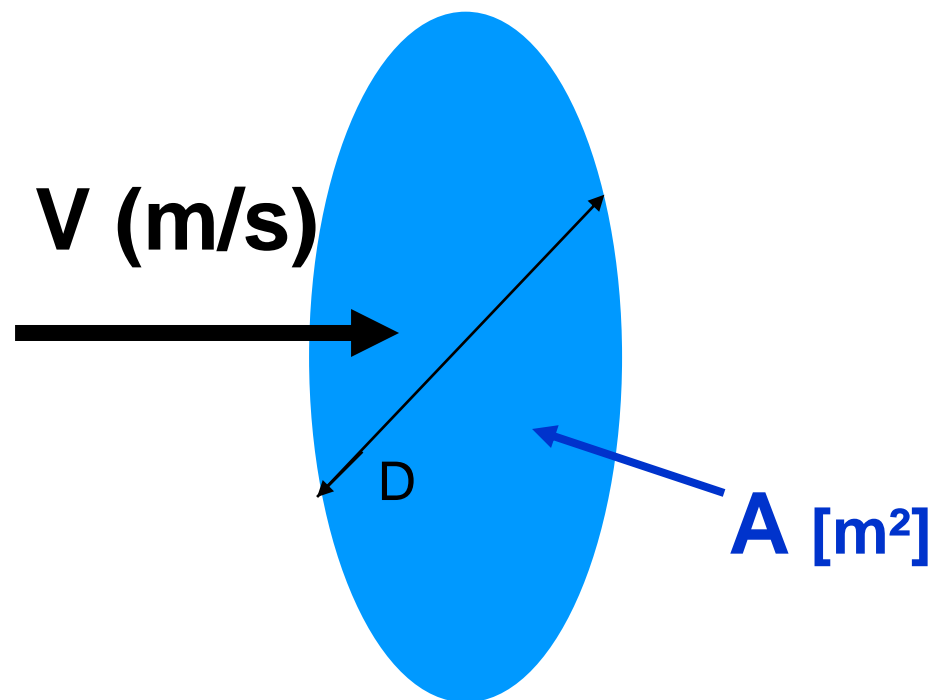
$$P_{\text{wind}} = \frac{1}{2} \cdot \rho \cdot V \cdot V^2 \text{ [W/m}^2\text{]}$$

$$P_{\text{wind}} = \frac{1}{2} \cdot \rho \cdot V^3 \text{ [W/m}^2\text{]}$$

ρ = luchtdichtheid; ongeveer 1,2 [kg/m³]

Enkele cruciale fysische begrippen: *de wind*

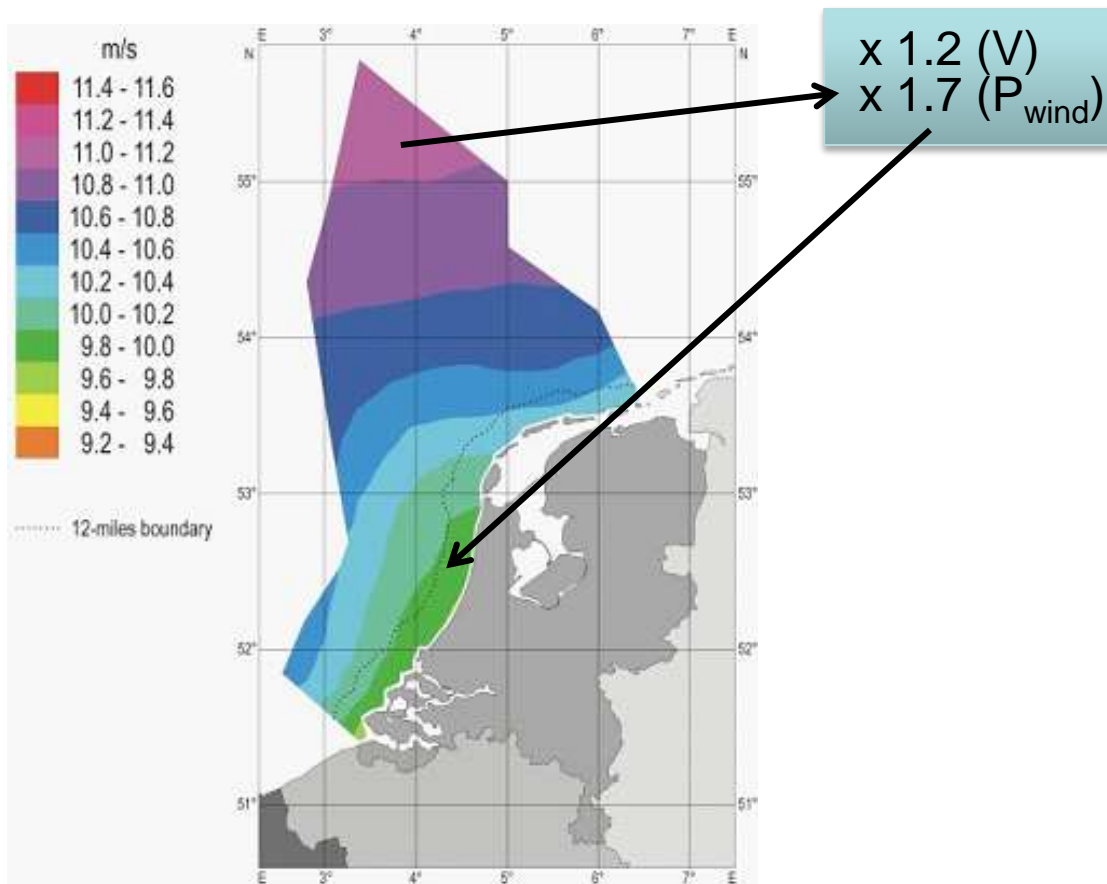
Windsnelheid (m/s)	Windsnelhed (Watt/m ²)
3	16
6	130
12	1035

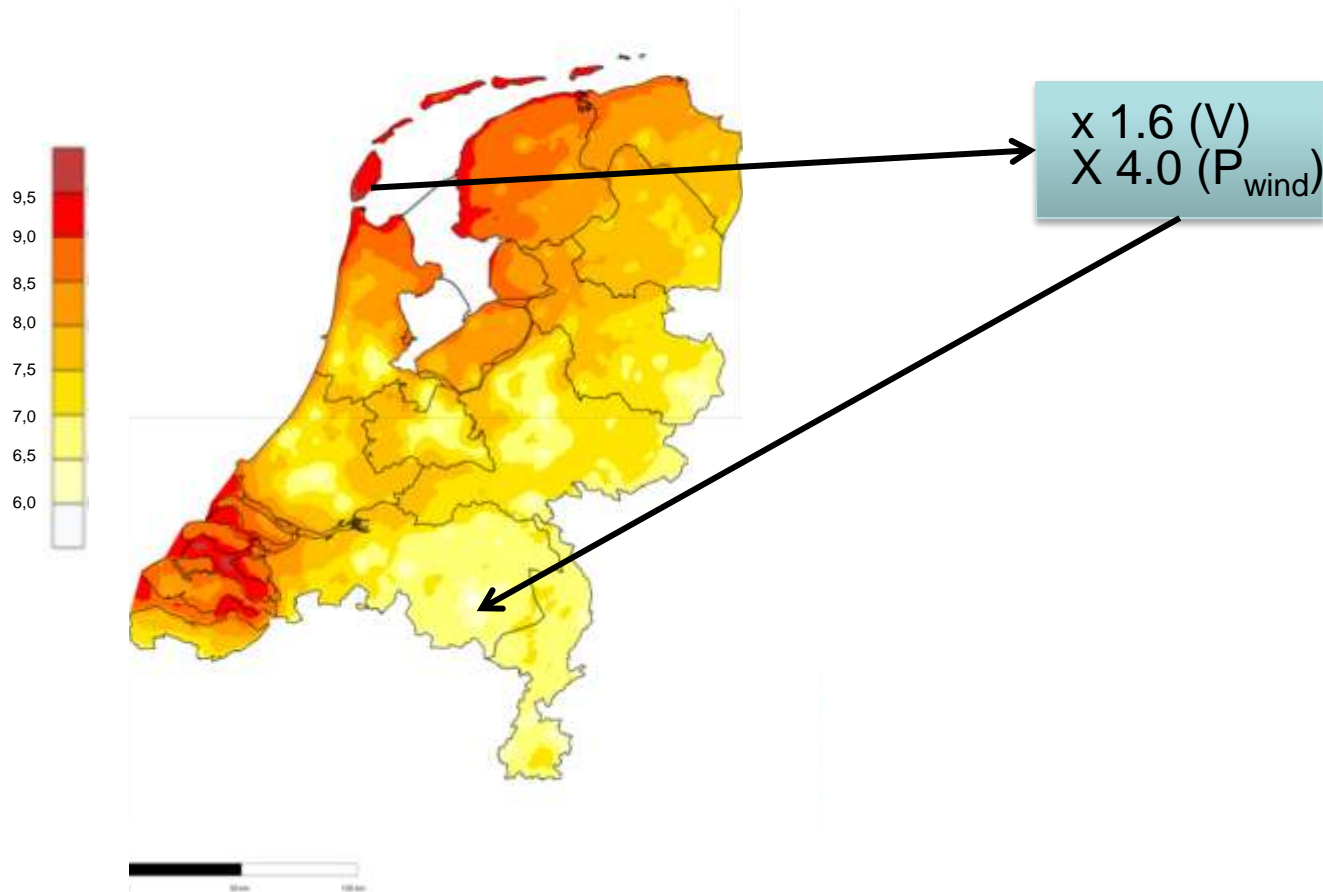
Enkele cruciale fysische begrippen: *de wind*

$$P_{\text{wind}} = \frac{1}{2} \cdot \rho \cdot V^3 \text{ [W/m}^2\text{]}$$

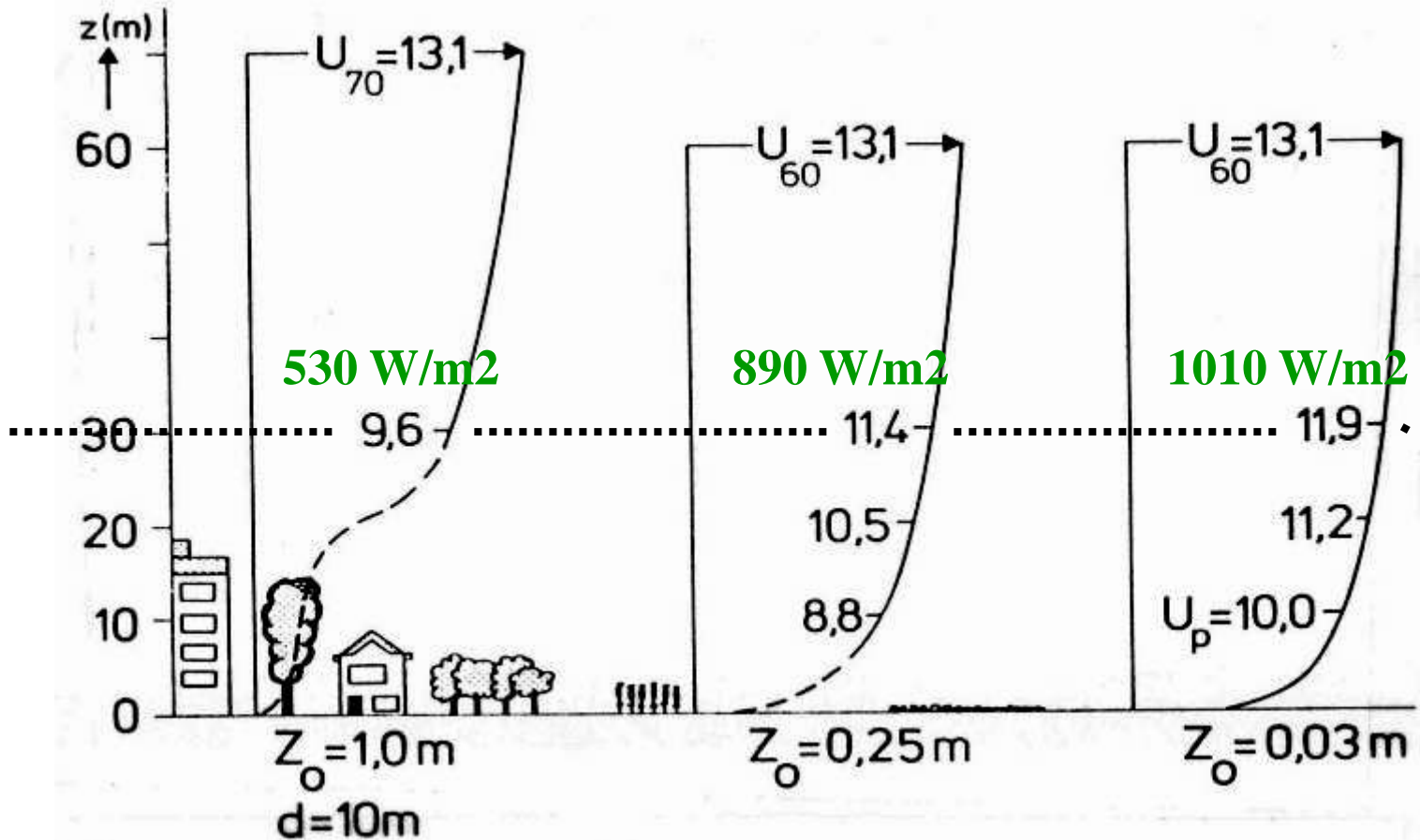
Enkele cruciale fysische begrippen: *de wind*

$$P_{\text{wind}} = \frac{1}{2} \cdot \rho \cdot V^3 \text{ [W/m}^2\text{]}$$

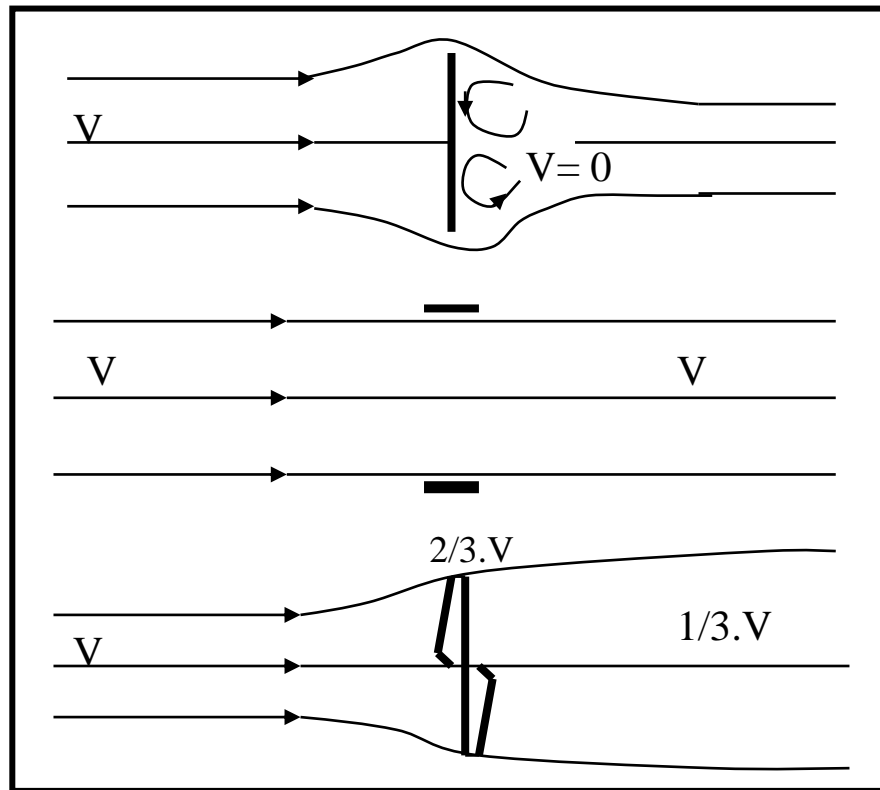

Enkele cruciale fysische begrippen: *de wind*

Wind shear

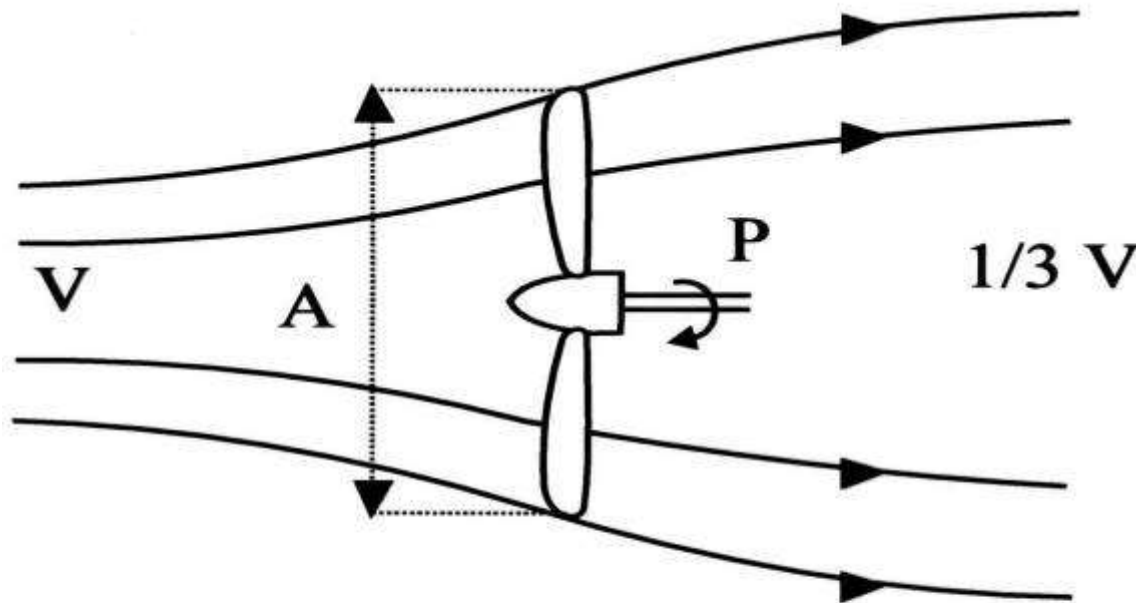
Enkele cruciale fysische begrippen: *de windturbine*

**Vermogen =
massastroom x
snelheidsverandering**

Enkele cruciale fysische begrippen: *de windturbine*

1926: Albert Betz (D)

$$P = 1/2 \rho \cdot C_p \cdot V^3 \cdot A_{\text{rotor}}$$

$$C_p \leq 16/27 \quad \text{bijna 60\%}$$

Zhukovsky-Lanchester-Betz limiet

Enkele cruciale fysische begrippen: *de windturbine*

Karakterisering Rotoren: snelopendheid λ

$\lambda = 1$

$\lambda = 6$

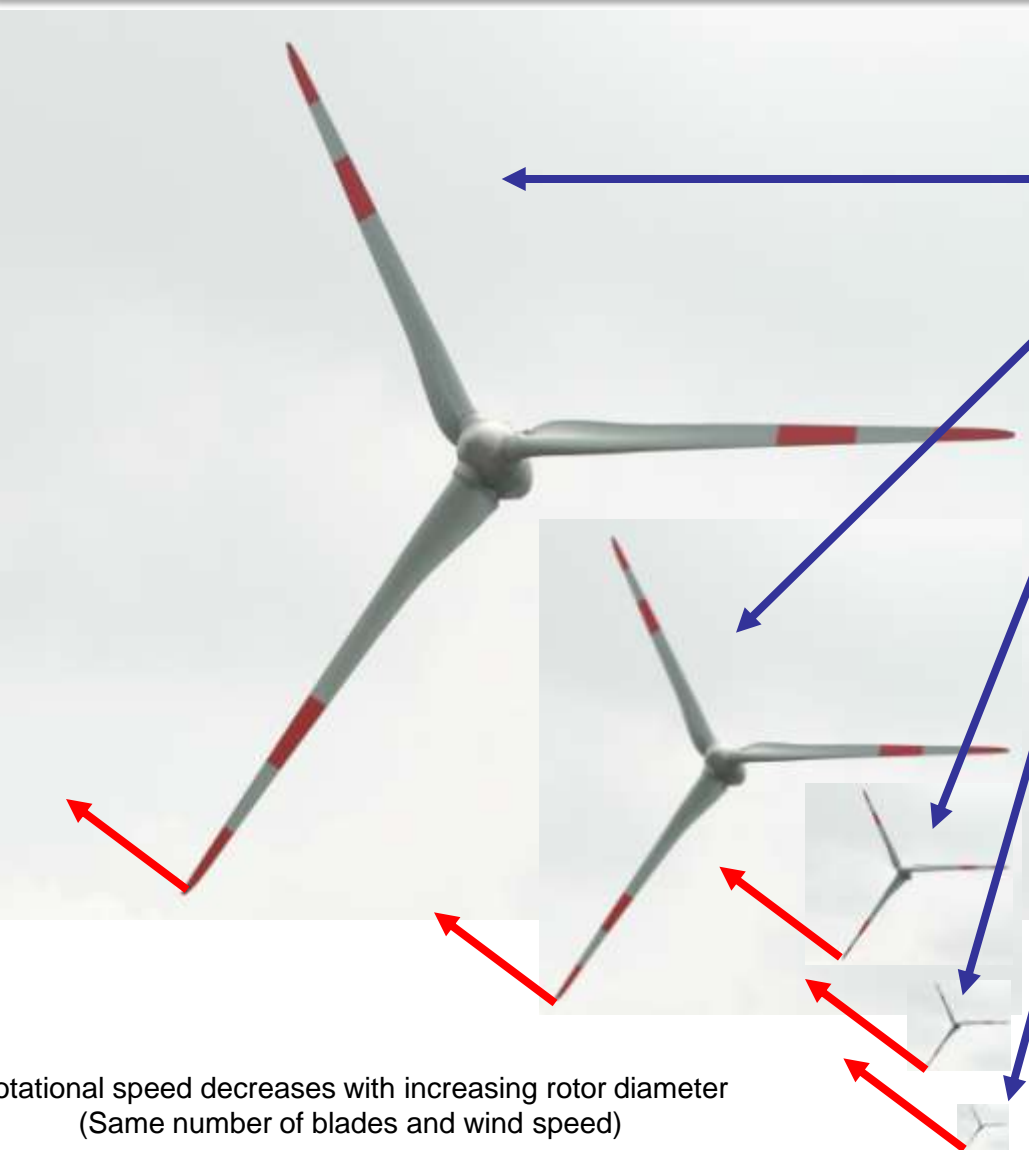
$\lambda = 8$

$\lambda > 10$

$$\lambda = \frac{\text{Snelheid rotortip}}{\text{Windsnelheid}}$$

$$P = M \cdot \Omega$$

Enkele cruciale fysische begrippen: *de windturbine*

D [m]	P	Omw/s	Omw/m in
120	5 MW	0,13	7,5
60	1,2 MW	0,26	15,3
20	150 kW	0,75	46
10	35 kW	1,53	92
2	1,5 kW	7,6	460

Rotational speed decreases with increasing rotor diameter
(Same number of blades and wind speed)

© Jos Beurskens

de Windturbine

Senvion

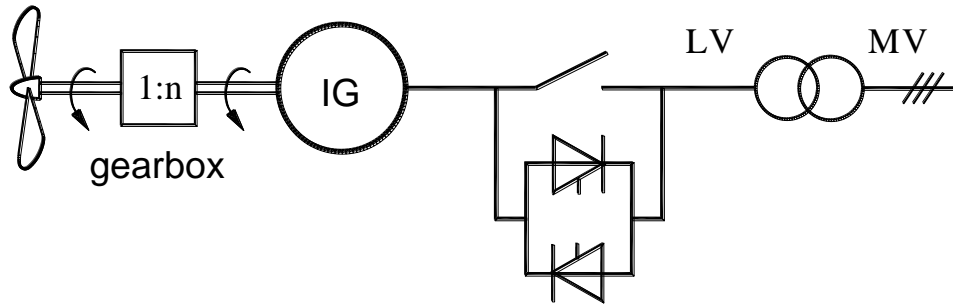
Lagerwey

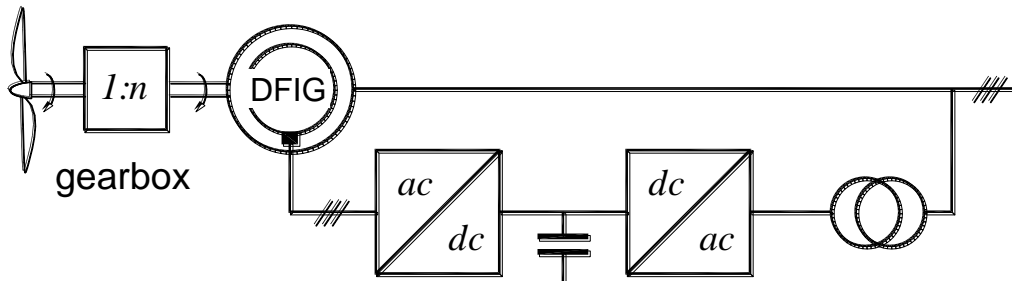

de Windturbine

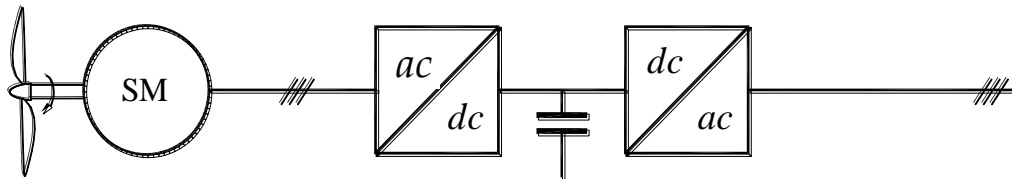
Main configurations for electrical conversion in WT's

Directly Coupled Induction Gen.

Doubly Fed Induction Generator

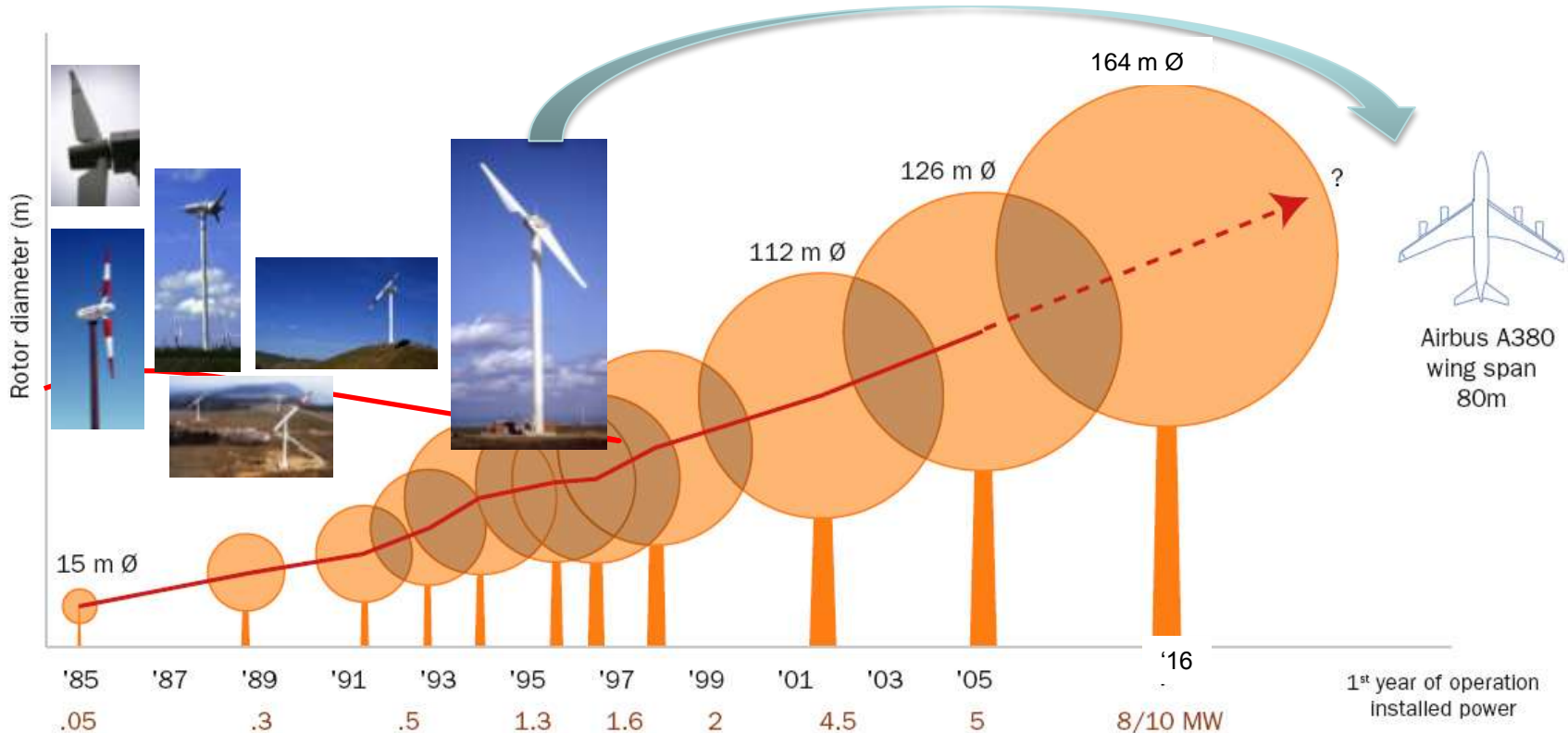

Direct Drive generator with full converter

de Windturbine

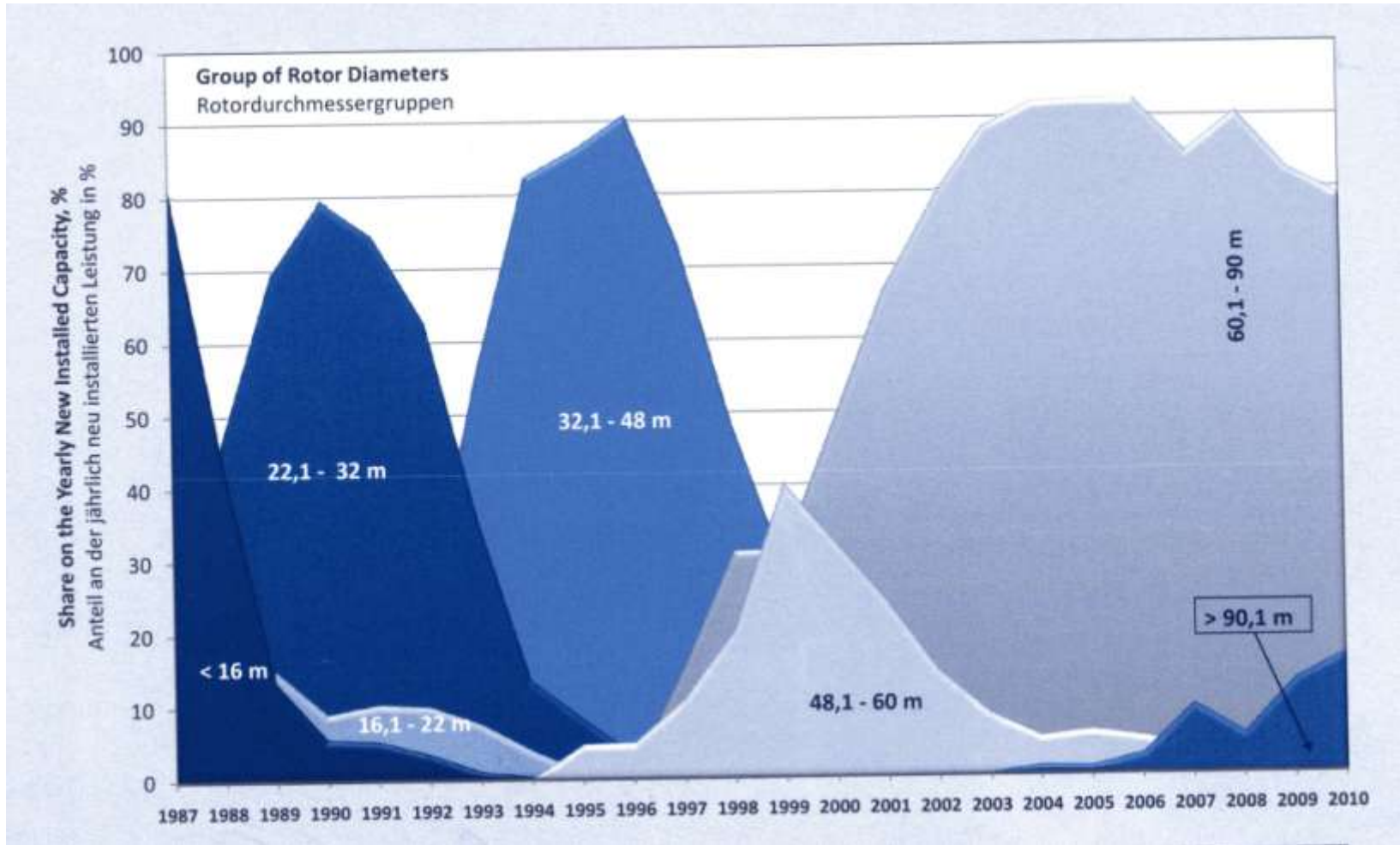
Opschalen

Some large scale prototypes 1981-1997. 33 m Ø (0,3 MW) – 100 m Ø (4MW).

de Windturbine

Opschalen

Source: DEWI

de Windturbine

Opschalen

Voor de ingenieur

mass $\sim (D^3)$
cross section $\sim (D^2)$
stress (= mass/cross section) $\sim D$

Voor de econoom

investment cost $\sim (D^3)$
energy output $\sim (D^2)$
COE (= inv. cost/energy output) $\sim D$

Development of advanced materials
with a higher strength-to-mass ratio

de Windturbine

De grootste turbines

de Windturbine

De grootste turbines

Photo: Ozlem Ceyhan-Yilmaz

©Jos Bourskens

EWEA 2012, Copenhagen

de Windturbine

De grootste turbines

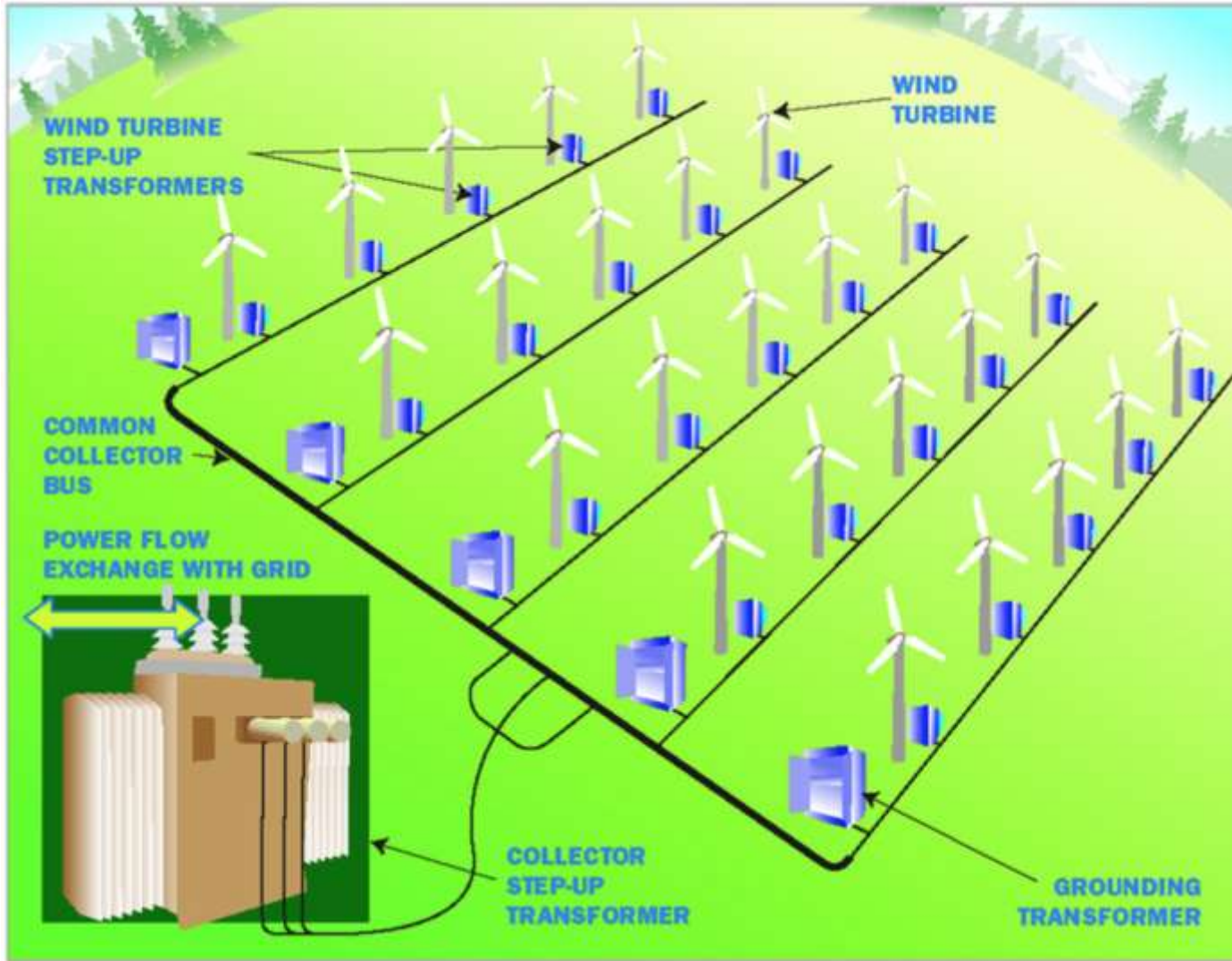
	Make & Type	Rotordiameter [m]	Rated power [MW]
1	MHI-Vestas V164 8MW	164	8 +
2	Adwen	164	8+
3	Sinovel SL6000	155	6.0
4	Siemens SWT-8.0-154	154	8.0
5	ENERCON E-154 Medemblik	154	7.5
6	Senvion 6.2M152	152	6.15
7	GE Haliade 6MW (former Alstom)	150.8	6.0
8	MingYang (2blades) SCD 6.0MW	140	6.0
9	Dongfang/Hyundai	140	5.5
10	Adwen AD5-135	135	5

2016-10

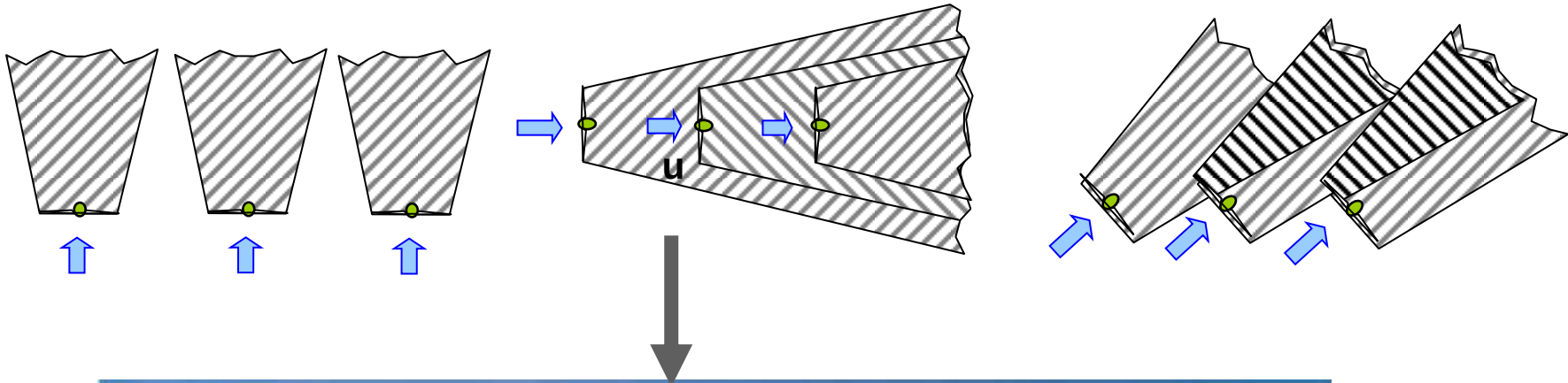

Lagerwey turbines

Windparken

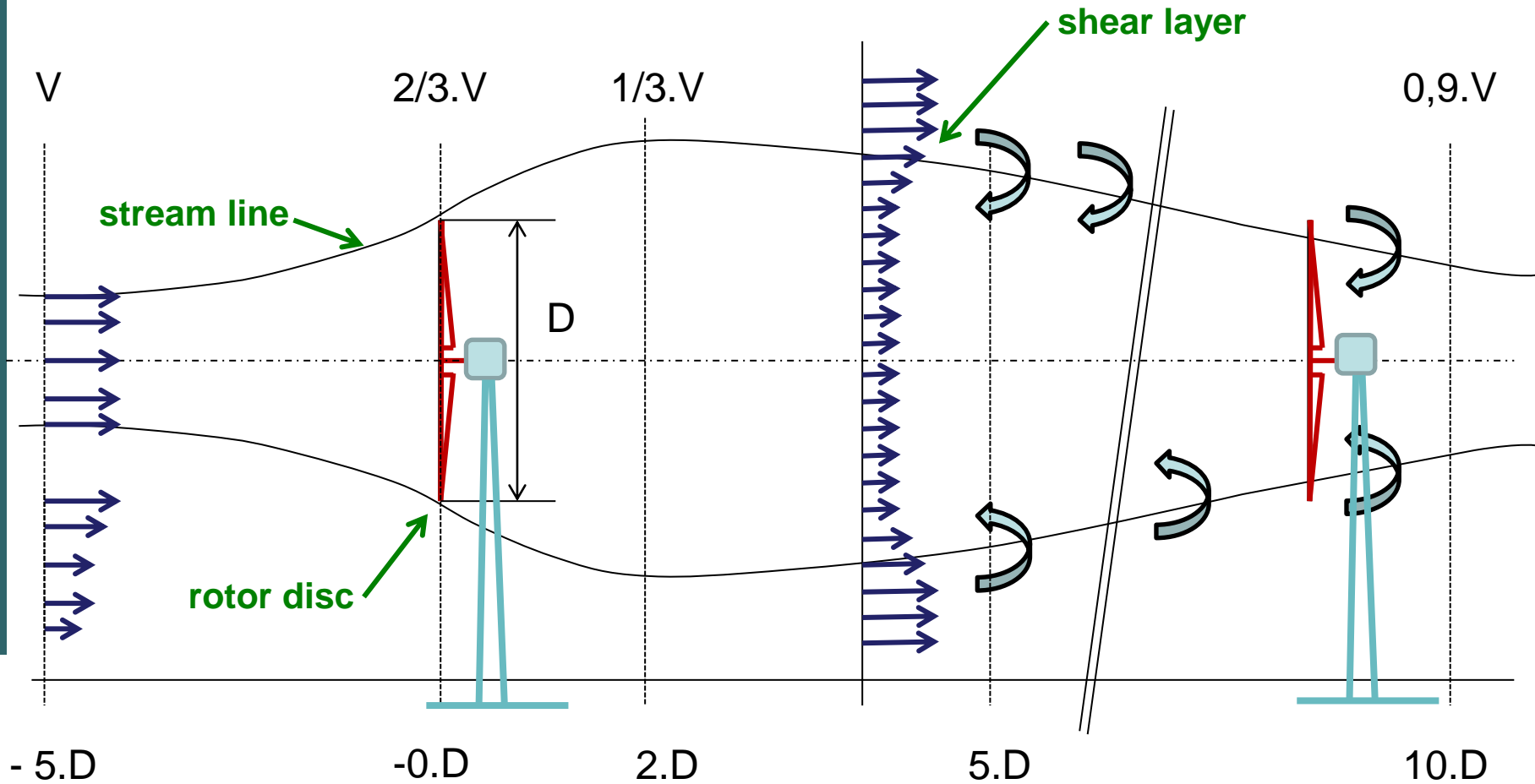

Windparken

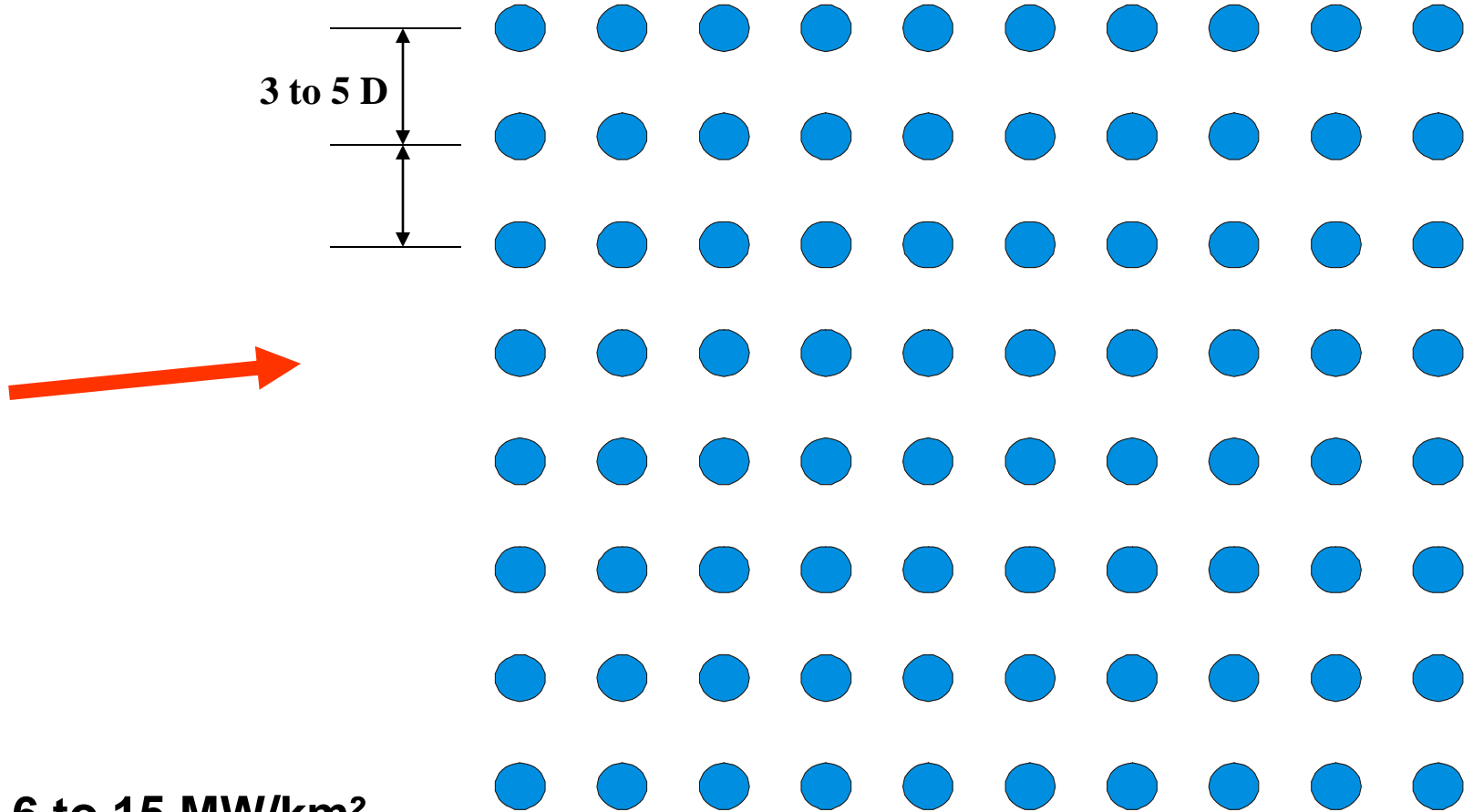
Windparken

Wind turbine zog

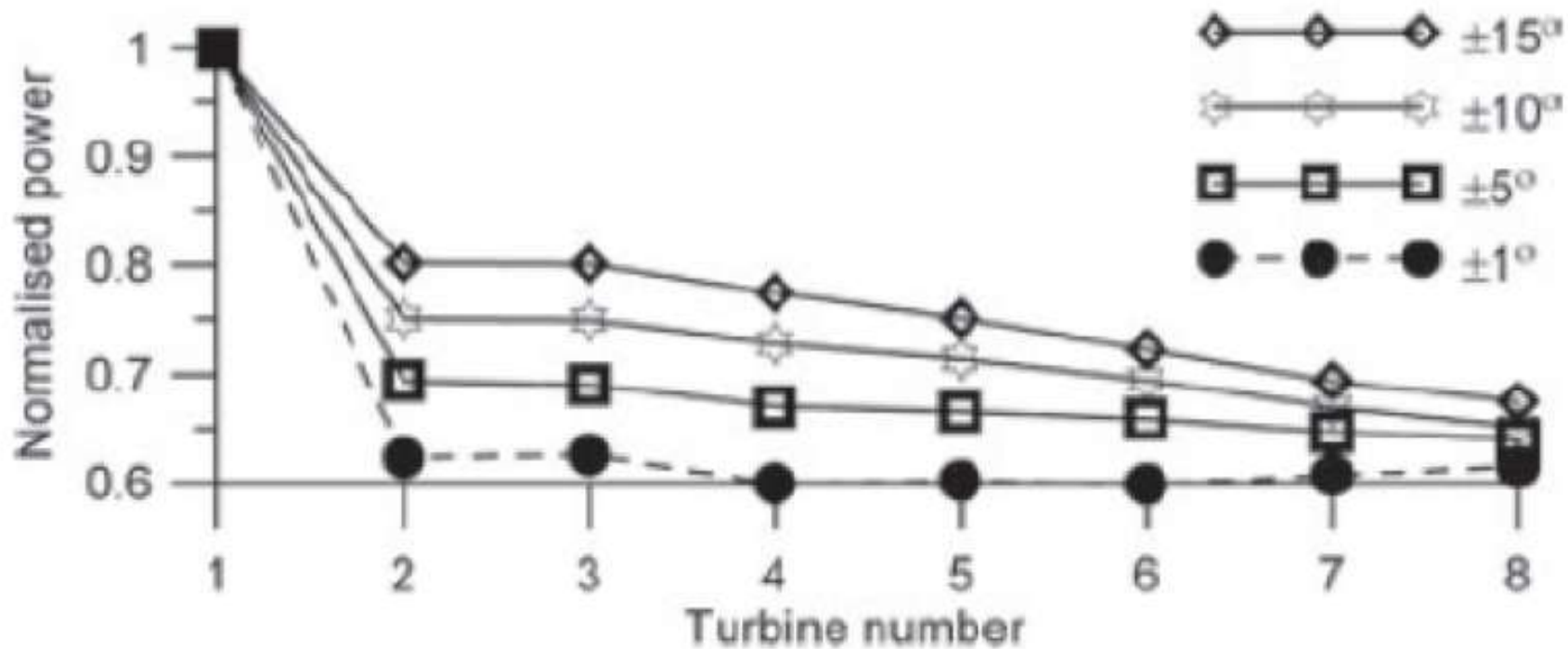
Windparken

Lay out

Windparken

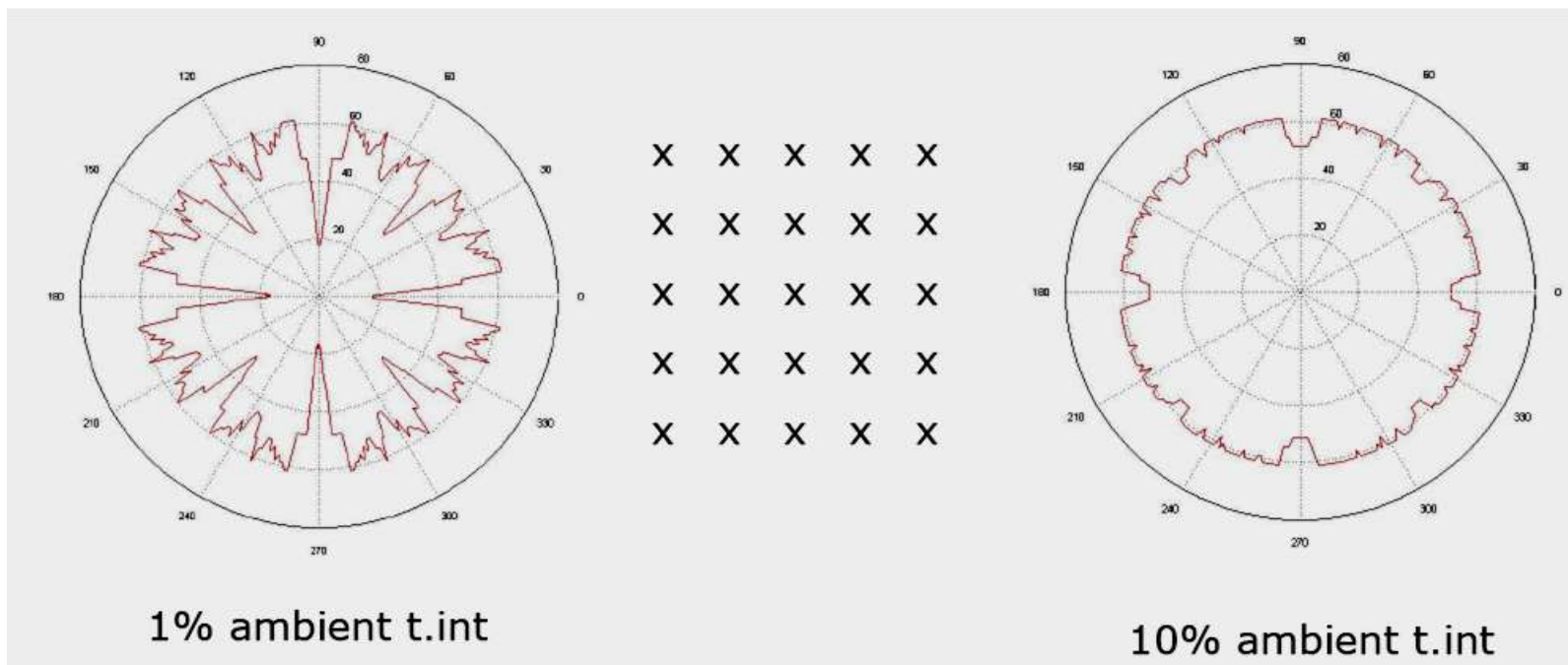
Zogregeling

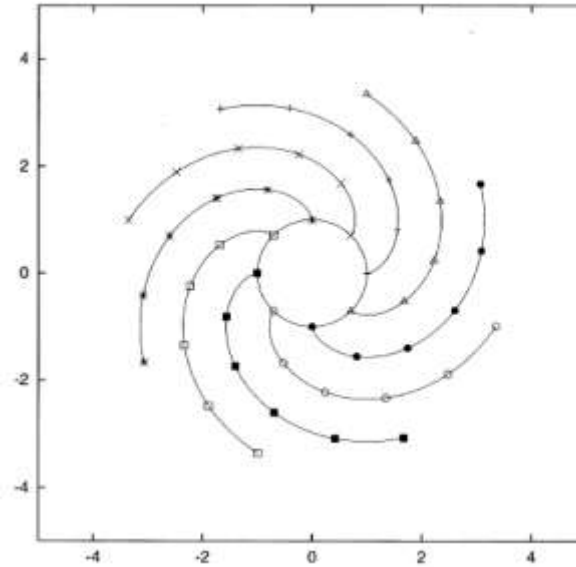
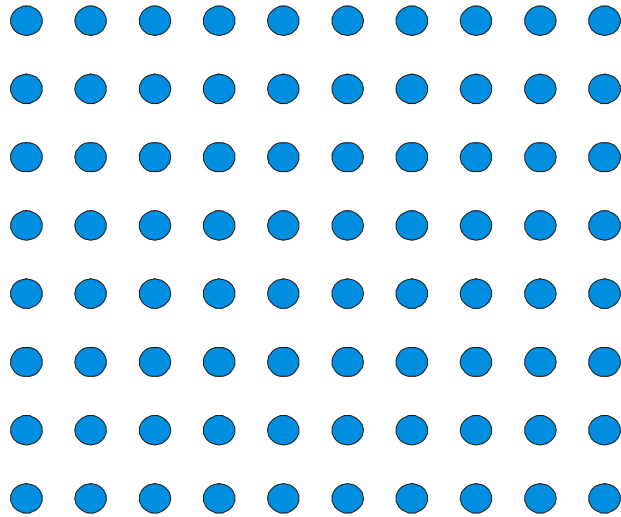
Windparken

Wind farm output variabiliteit als functie van windrichting en turbulentie-intensiteit

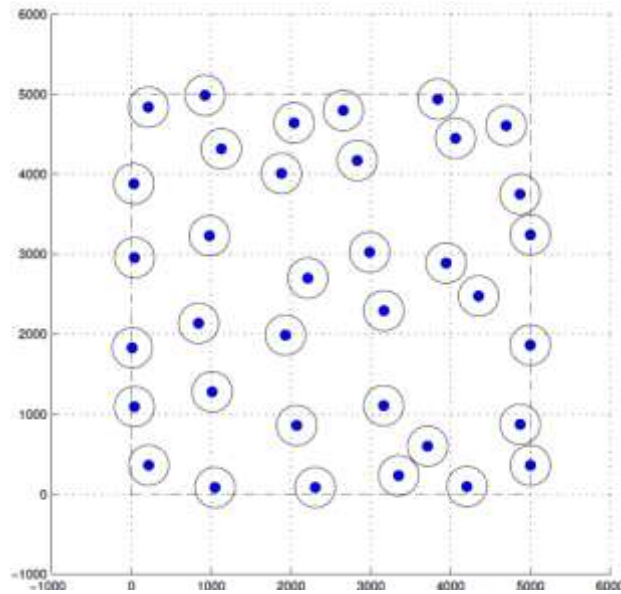

Torben J. Larsen, Risø-DTU

Windparken

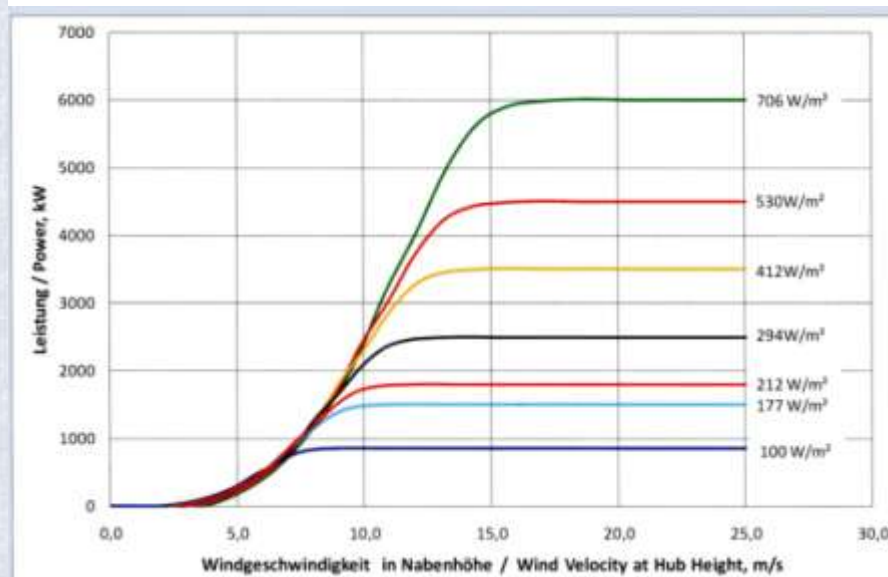
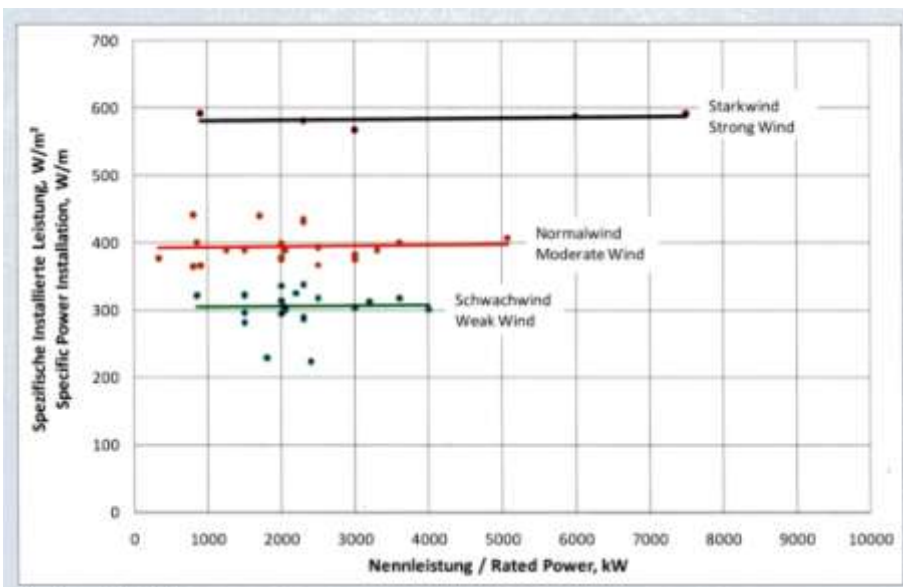

Torben J. Larsen, Risø-DTU

Koppeling aan het net

Wind turbine power rating

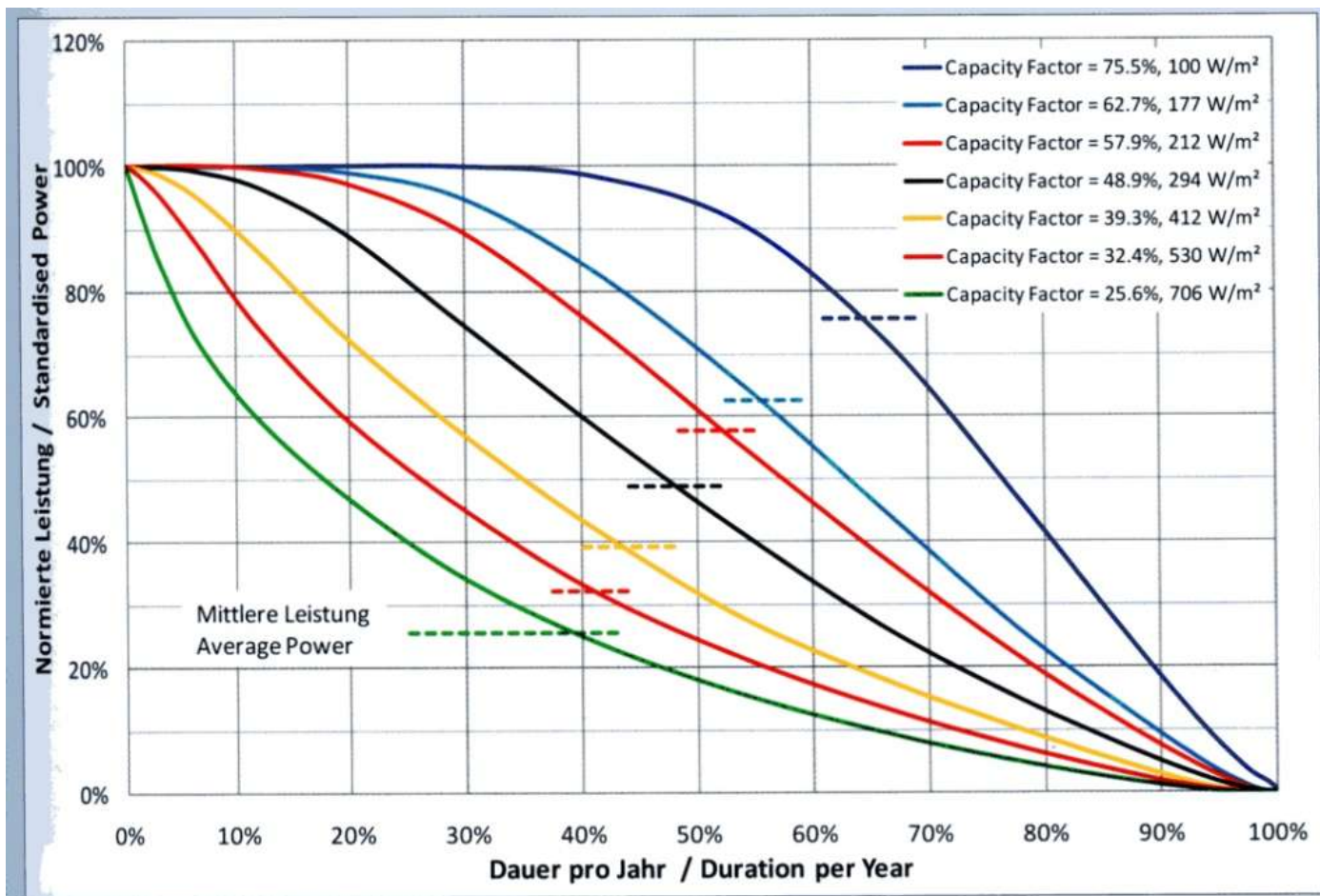

Source: J.P. Molly, DEWI

$$p = \frac{P_R}{A_{rotor}} \quad [W/m^2]$$

Koppeling aan het net

Wind turbine power rating and capacity factor

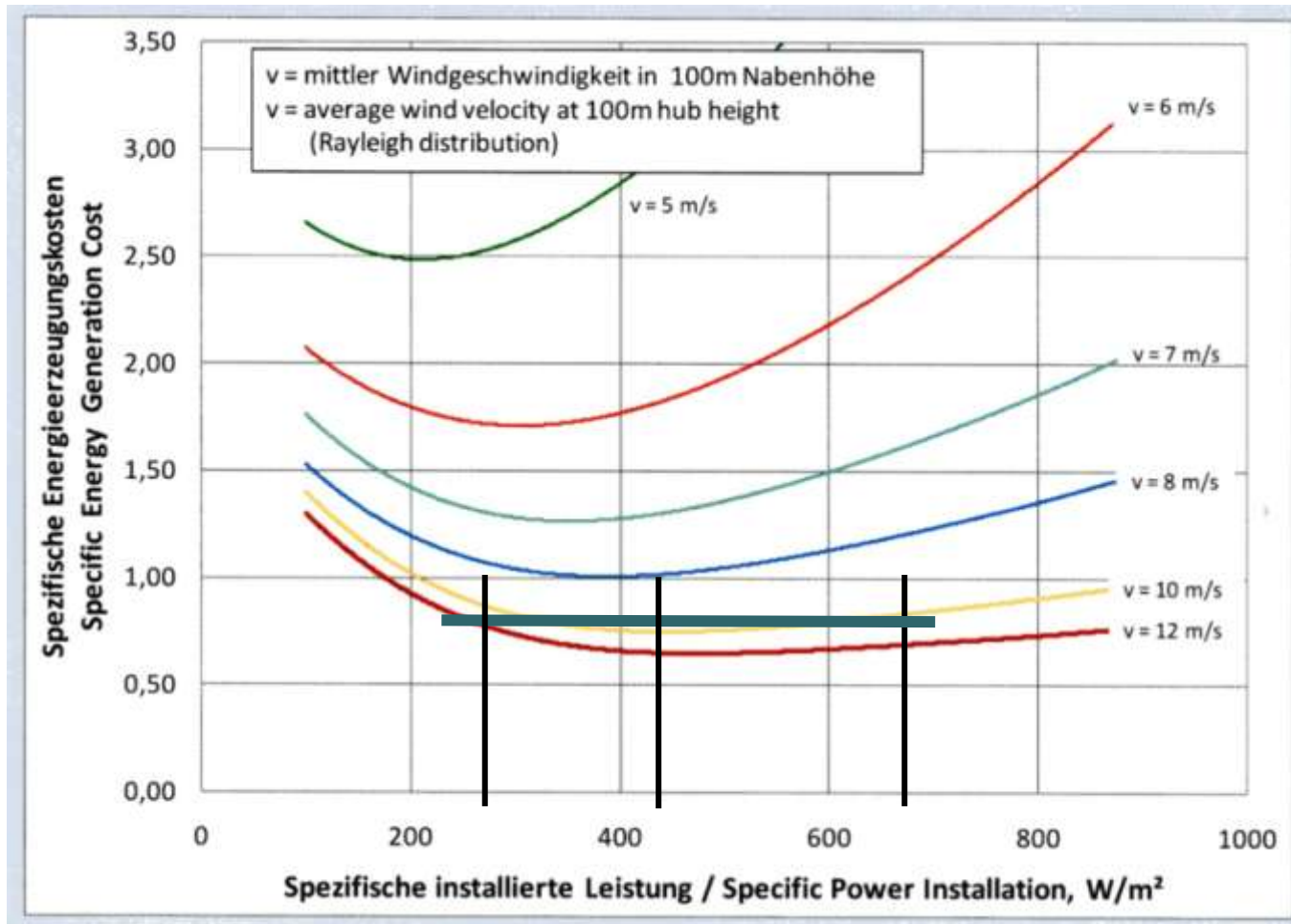

Source: J.P. Molly, DEWI

100 m hub height, Weibull $k=2,92$, $V_{ave} = 7,3$ m/s)

Koppeling aan het net

Cost of de-rating wind turbines

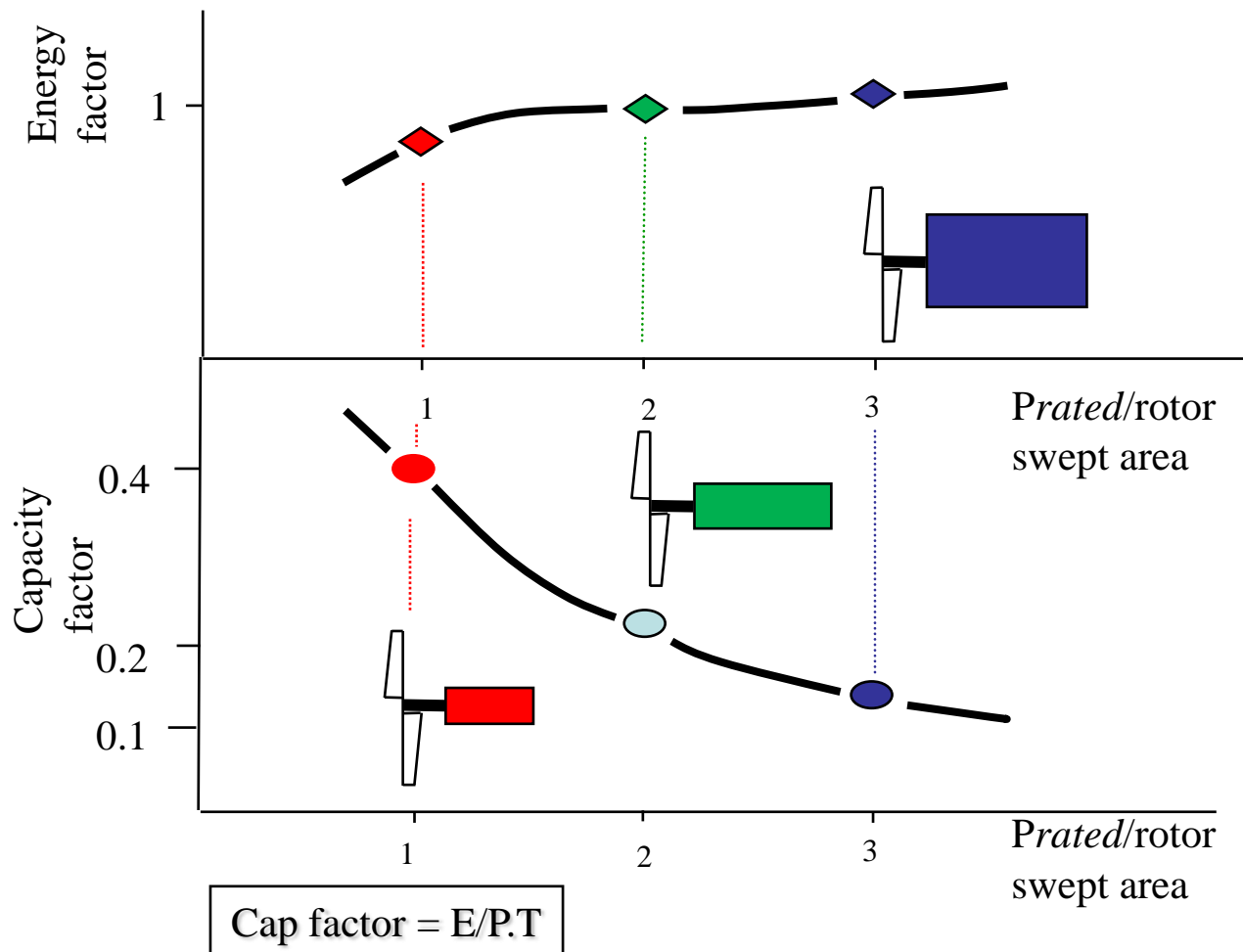

Source: J.P. Molly, DEWI

System rating: Low wind regime rating
 Mechanical design: High wind speed regime

Koppeling aan het net

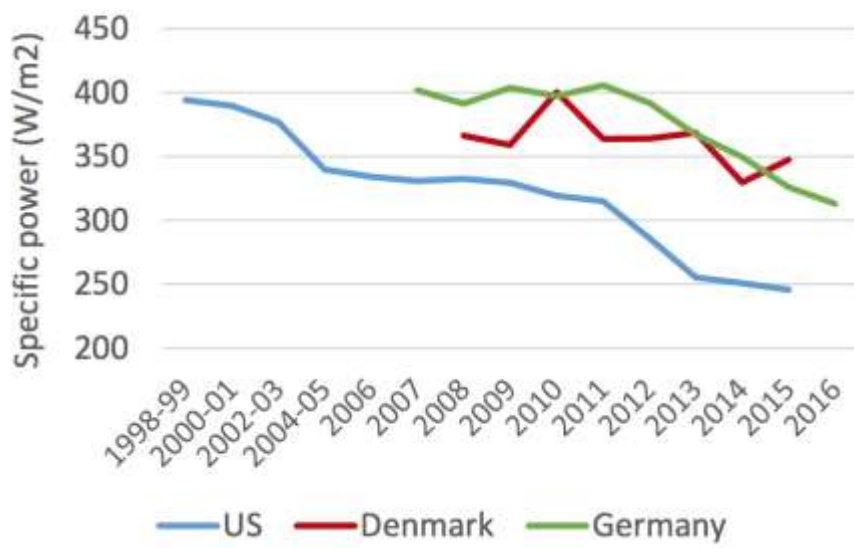
De windturbine karakteristieken: energie- en capaciteitsfactor (equivalente aantal vollasturen per jaar)

Koppeling aan het net

Lower specific power

Higher hub heights

Bron: Hethey, Ea

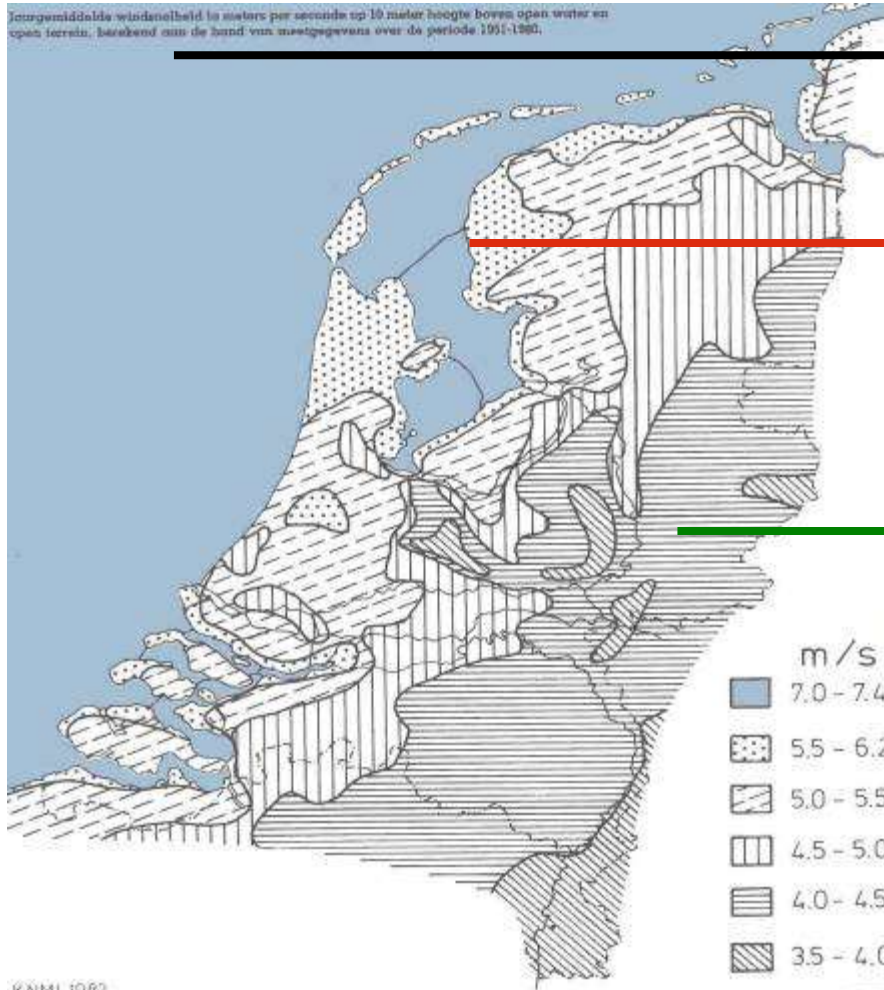
Koppeling aan het net

	Make & Type	Rotordiameter [m]	Rated power [MW]	Specific power [W/m ²]
1	MHI-Vestas V164 8MW	164	8 +	380 +
2	Adwen	164	8+	380 +
3	Sinovel SL6000	155	6.0	318
4	Siemens SWT-8.0-154	154	8.0	430 offshore
5	ENERCON E-154 Medemblik	154	7.5	403 onshore
6	Senvion 6.2M152	152	6.15	339
7	GE Haliade 6MW (former Alstom)	150.8	6.0	336
8	MingYang (2blades) SCD 6.0MW	140	6.0	390
9	Dongfang/Hyundai	140	5.5	357
10	Adwen AD5-135	135	5	350

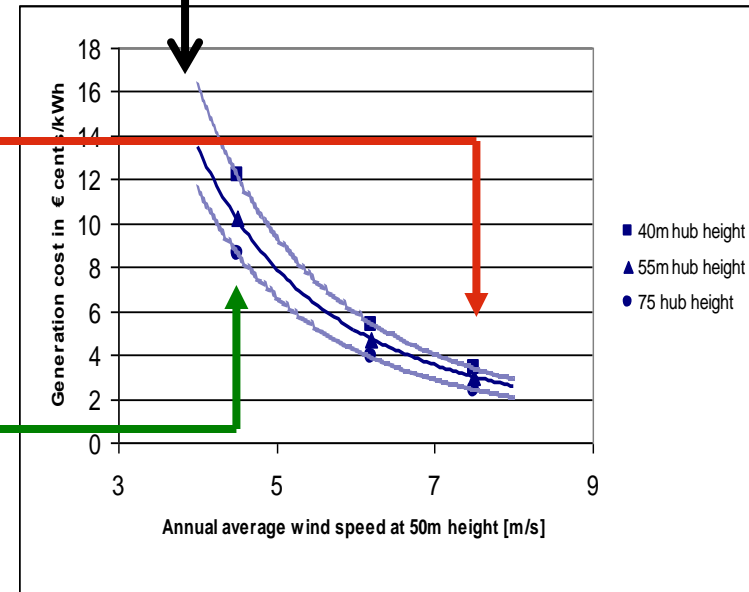
2016-10

Geïnstalleerde capaciteit

Offshore

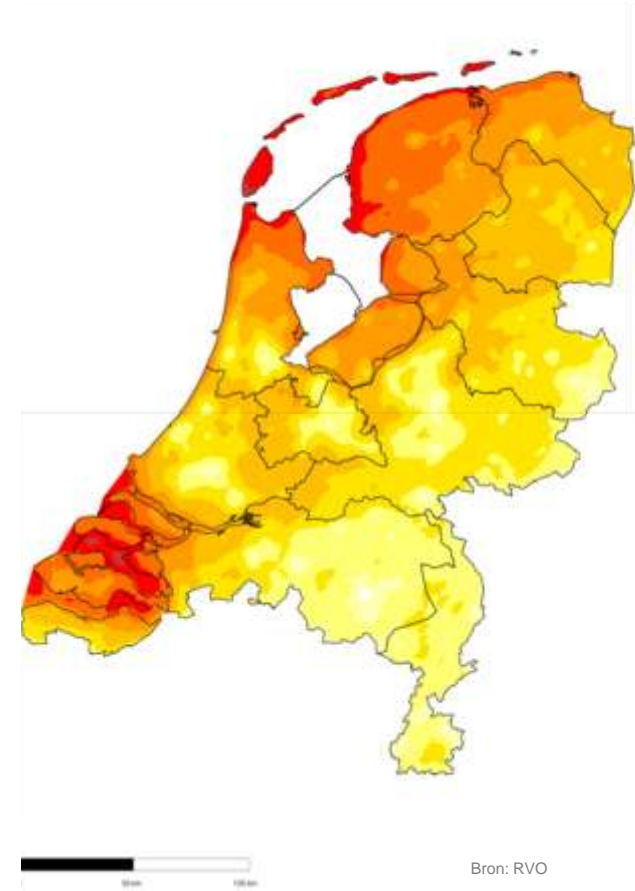
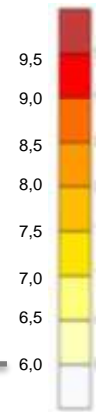
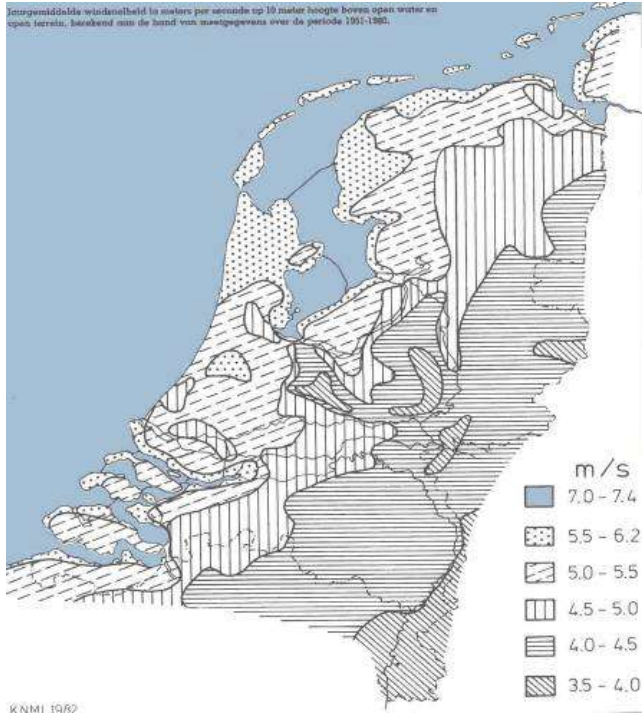

Geïnstalleerde capaciteit

10 meter hoogte

= 0,3 X

100 meter hoogte

Geïnstalleerde capaciteit

Eenheid [MW]

Eenheid [10^6 MWh]

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 15-10-2016

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 15-10-2016

Bron: CBS

- Concentratie in windrijke gebieden
- MW's zeggen niet alles!!!

Geïnstalleerde capaciteit

Urk, Westermeerwind

© Jos Beurskens

Urk, afgebroken

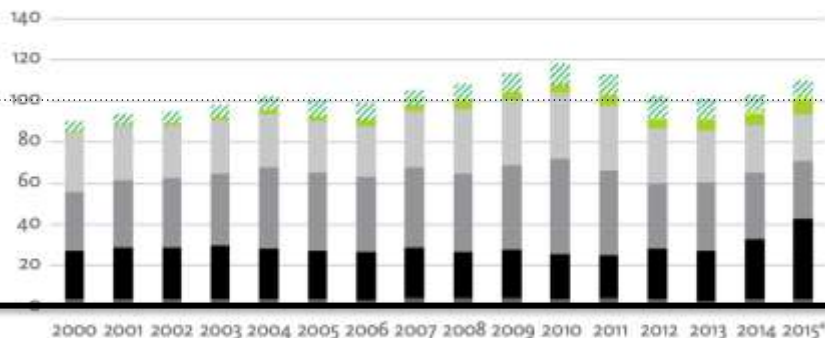
Zuidlob-Vattenfall-NUON

Geïnstalleerde capaciteit

Figuur 4.3 Ontwikkeling van de elektriciteitsproductie naar energiedrager 2000-2015.

Elektriciteitsproductie (terawattuur)

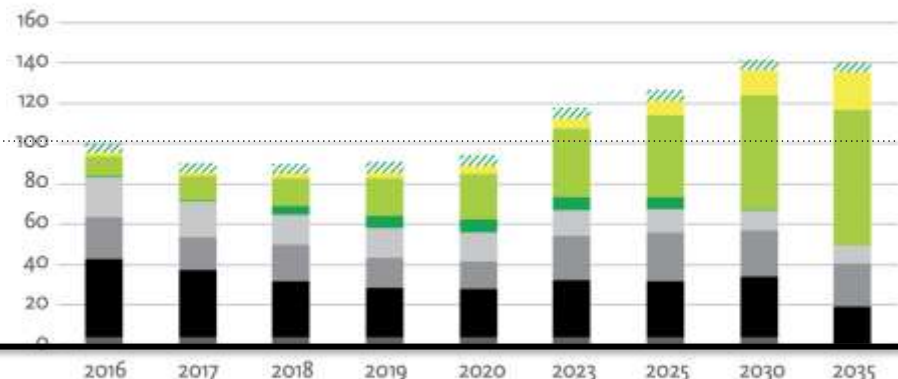
- Nucleair
- Centraal aardgas & overig fossiel
- Wind
- ◁ Overig^b
- Steenkool
- Decentraal aardgas & overig fossiel
- Zon-PV

a 2015 zijn voorlopige cijfers

b afval, waterkracht, biomassa stand alone, biomassa meestook, stoom, voedingswater, elektriciteit uit gasexpansie

Figuur 4.4 Ontwikkeling van de elektriciteitsproductie naar energiedrager in de periode 2016-2035.

Elektriciteitsproductie (terawattuur)

- Nucleair
- Gascentrales
- Meestook biomassa
- Zon-PV
- Kolen
- Gas decentraal
- Wind
- ▷ Overig^a

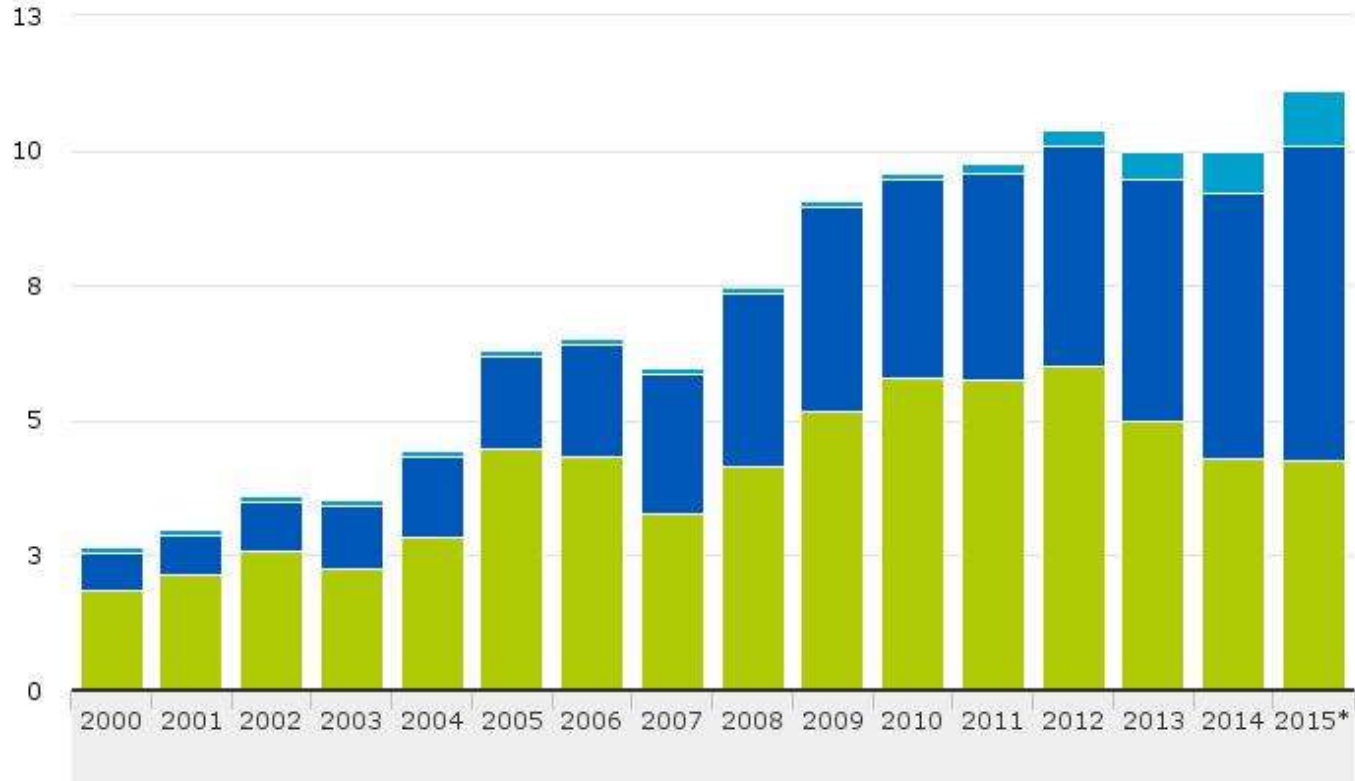
a afval, waterkracht, biomassa stand alone

Bron: NEV

Geïnstalleerde capaciteit

Productie hernieuwbare elektriciteit

% van totaal verbruik

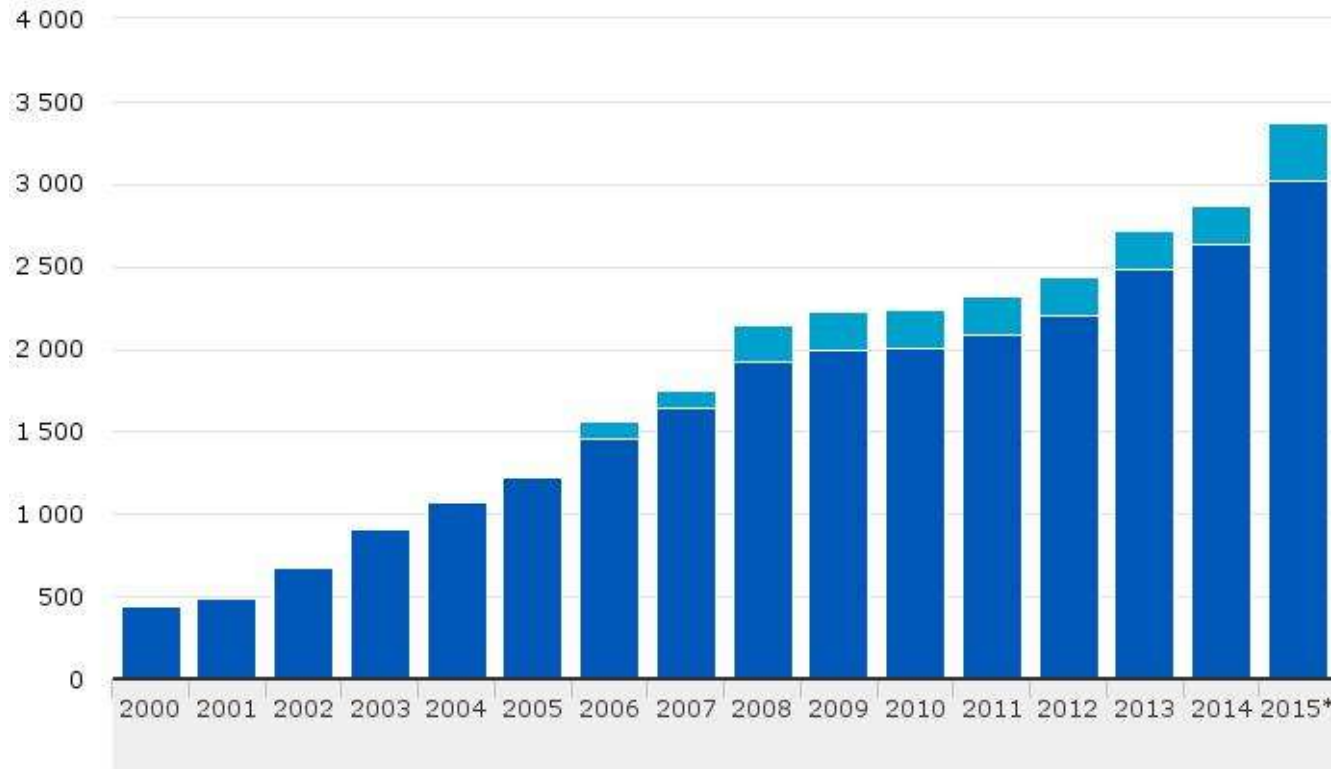
Waterkracht en zon Wind Biomassa

Bron: NEV

Geïnstalleerde capaciteit

Capaciteit windenergie

Megawatt

Op zee Op land

Bron: NEV

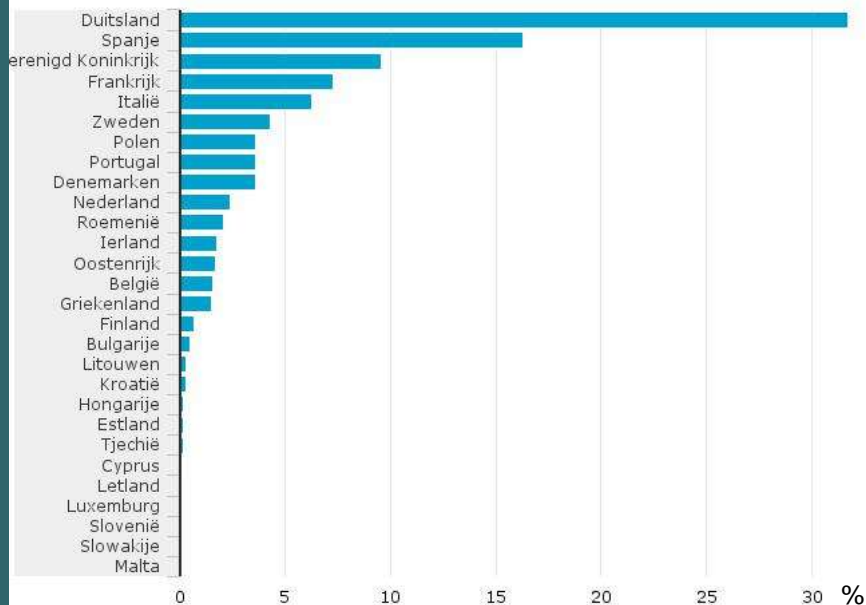
Geïnstalleerde capaciteit

2015	Installed power [MW]	Bestreken rotoroppervlak [m ² x 1000]	Jaarlijkse elektriciteitsproductie [PJ _e]	% van landelijk elektriciteitsverbruik
Op land	3031	6952	23,2	6,4
Op zee	357	954	4,1	1,1
Totaal	3388	7906	27,3	7,6

Bron: CBS/Beurskens

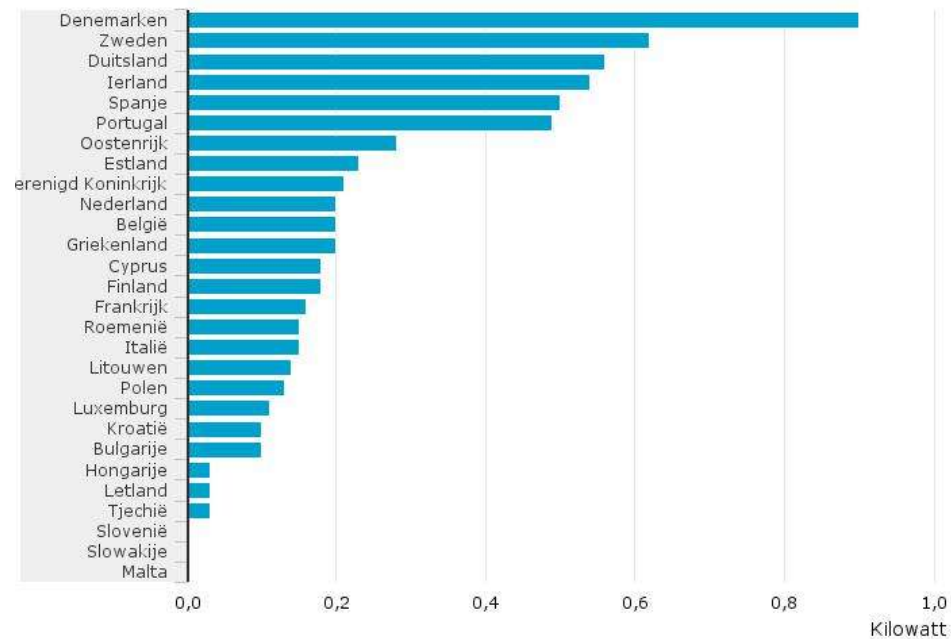
Geïnstalleerde capaciteit

Aandeel windenergievermogen in EU-28, 2015

Bron: EWEA

Capaciteit windenergie per inwoner, 2015

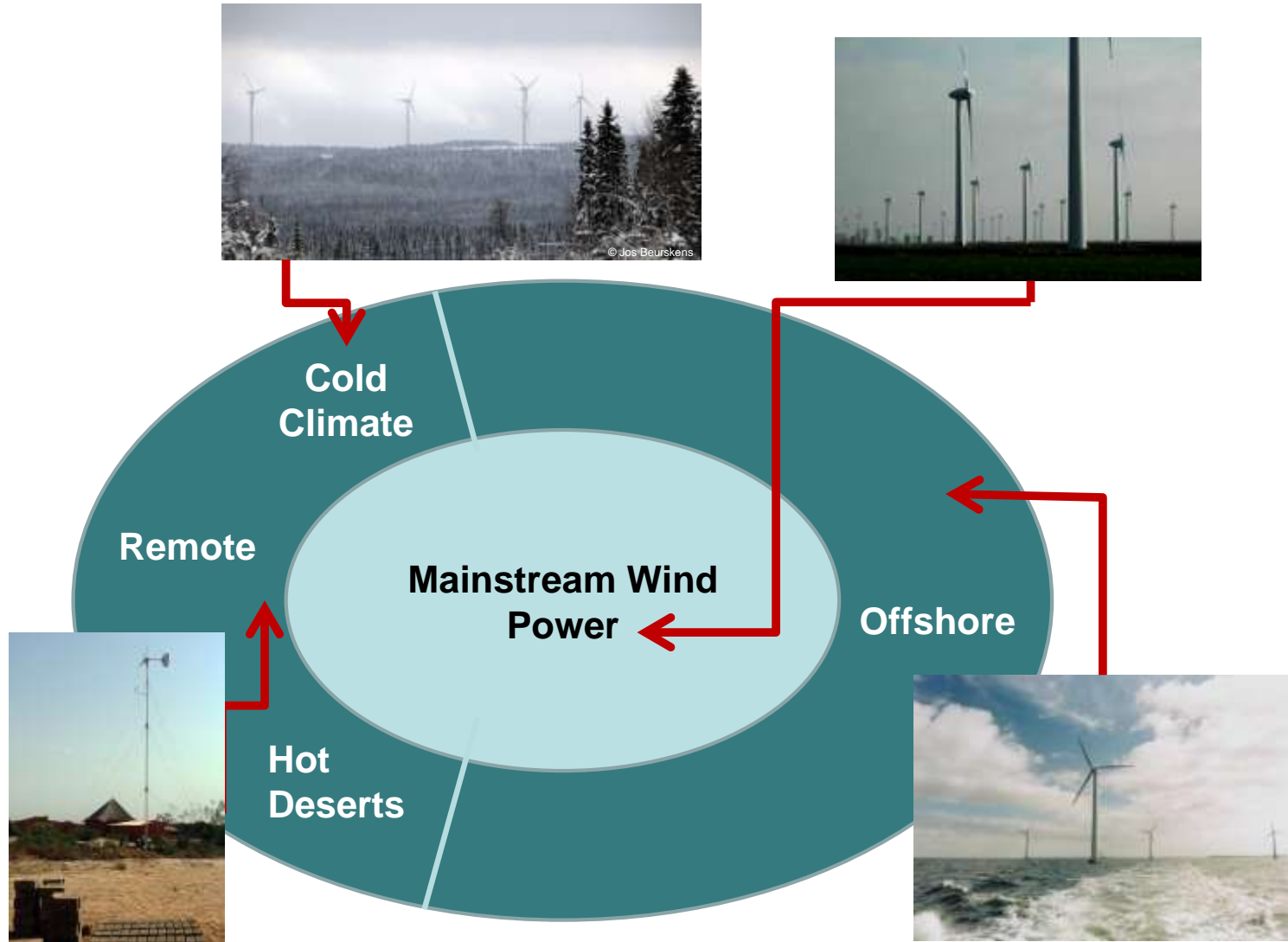
Bron: EWEA en Eurostat

Nederland: 0,2 kW/inwoner (nr. 11)

Denemarken; 0,9 kW/inwoner (nr. 1)

Een mens verbruikt ongeveer 0,1 kW continu

Extreme klimaten

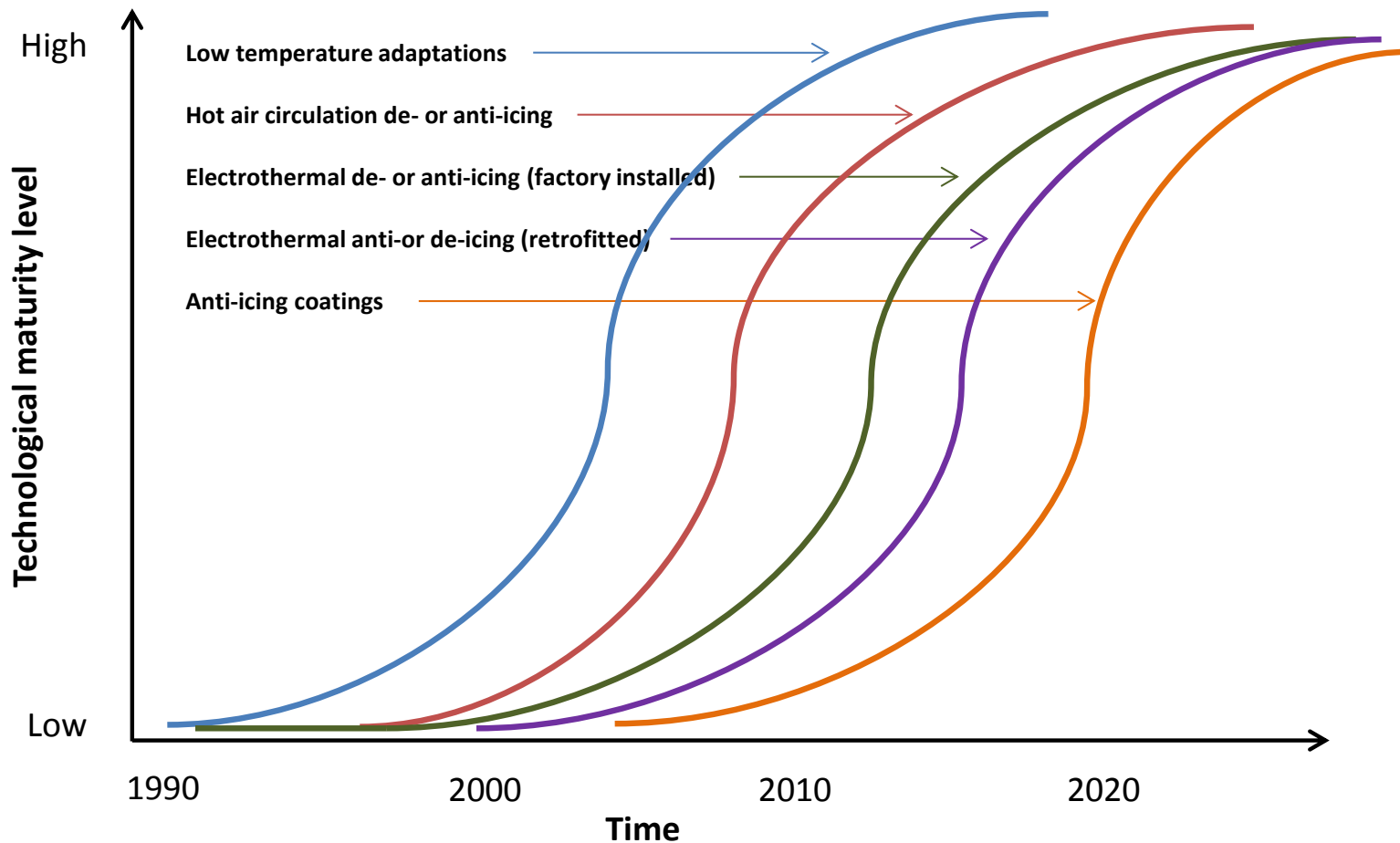

Extreme klimaten

Annual Energy production (P90)	100%
No operation during icing	72%
Maximum Icing protection	99%

VTT, Winterwind 2013

Technology maturity curves for Cold Climate adaptations

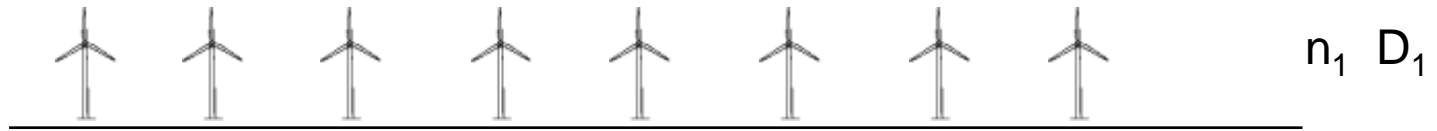

Extreme klimaten

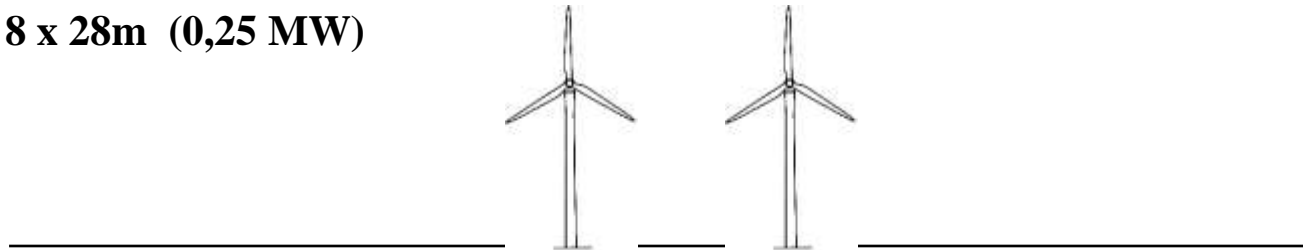

© Jos Beurskens

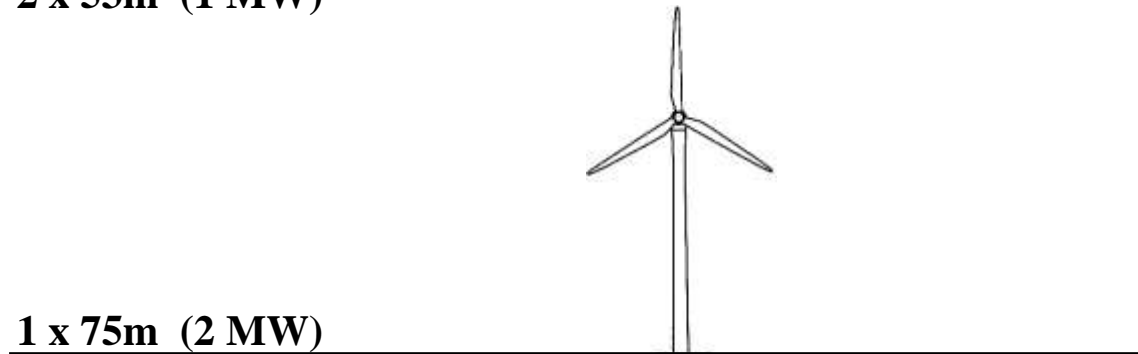
Acceptatie & Impact (visuele impact, opschalen)

8 x 28m (0,25 MW)

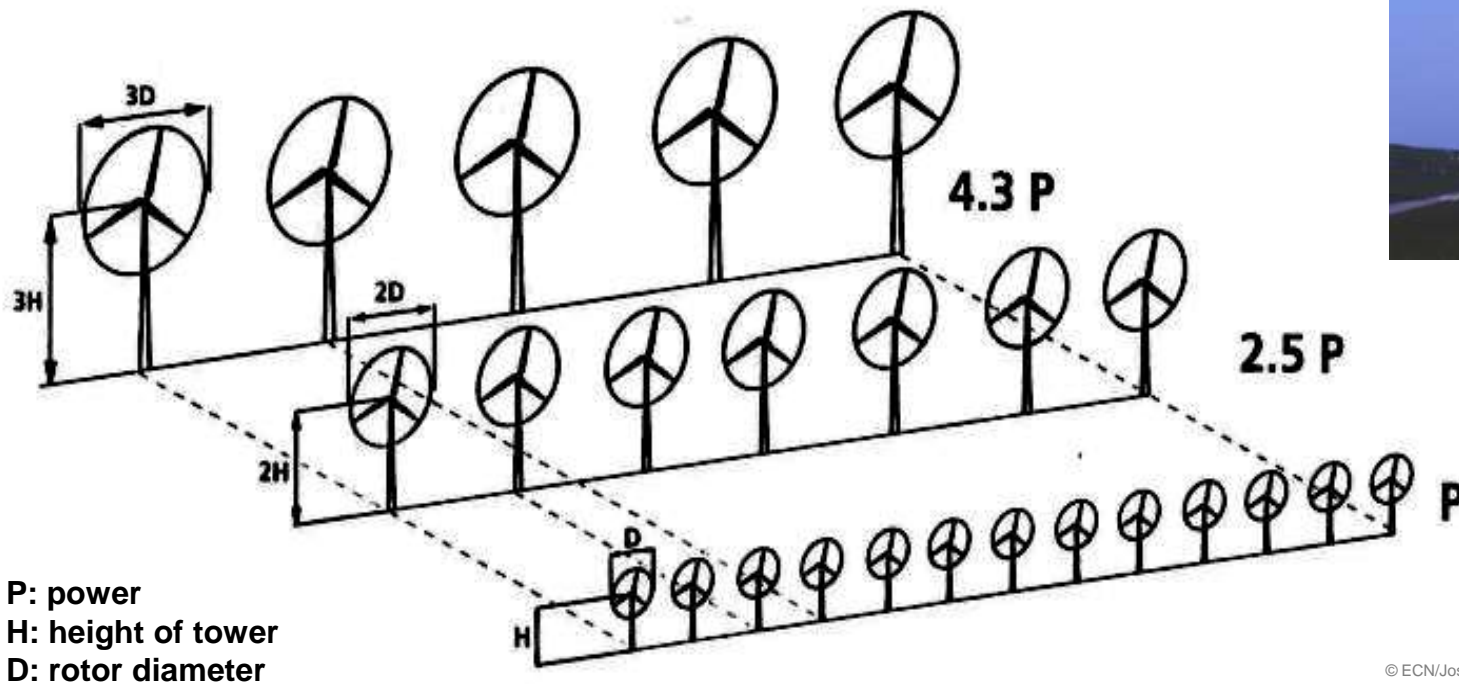
2 x 53m (1 MW)

1 x 75m (2 MW)

$$\frac{n_1}{n_2} = \left(\frac{D_2}{D_1} \right)^2$$

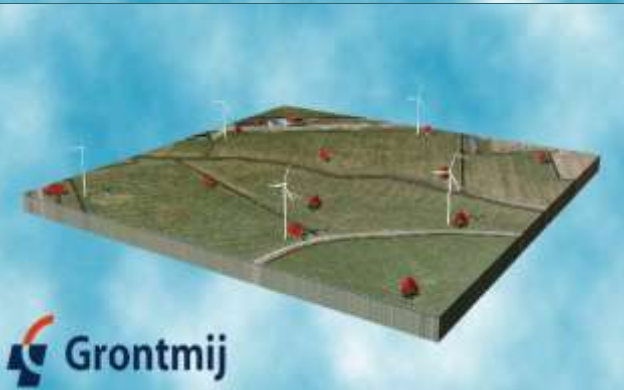
Acceptatie & Impact (visuele impact, opschalen)

© ECN/Jos Beurskens

Acceptatie & Impact (visuele impact, opschalen)

Voor- en nadelen opschalen

Rotordiameter:	x 2	
Aantal turbines:	x 1/5	(+)
Toerental:	x 1/2	(+)
Zichtbaarheidsafstand:	x 2	(-)

= 10 x

Acceptatie & Impact (opschalen)

$$\lambda = \frac{V_{\text{tip}}}{V_{\text{wind ongestoord}}} = \frac{\Omega \cdot R}{V_{\text{wind ongestoord}}}$$

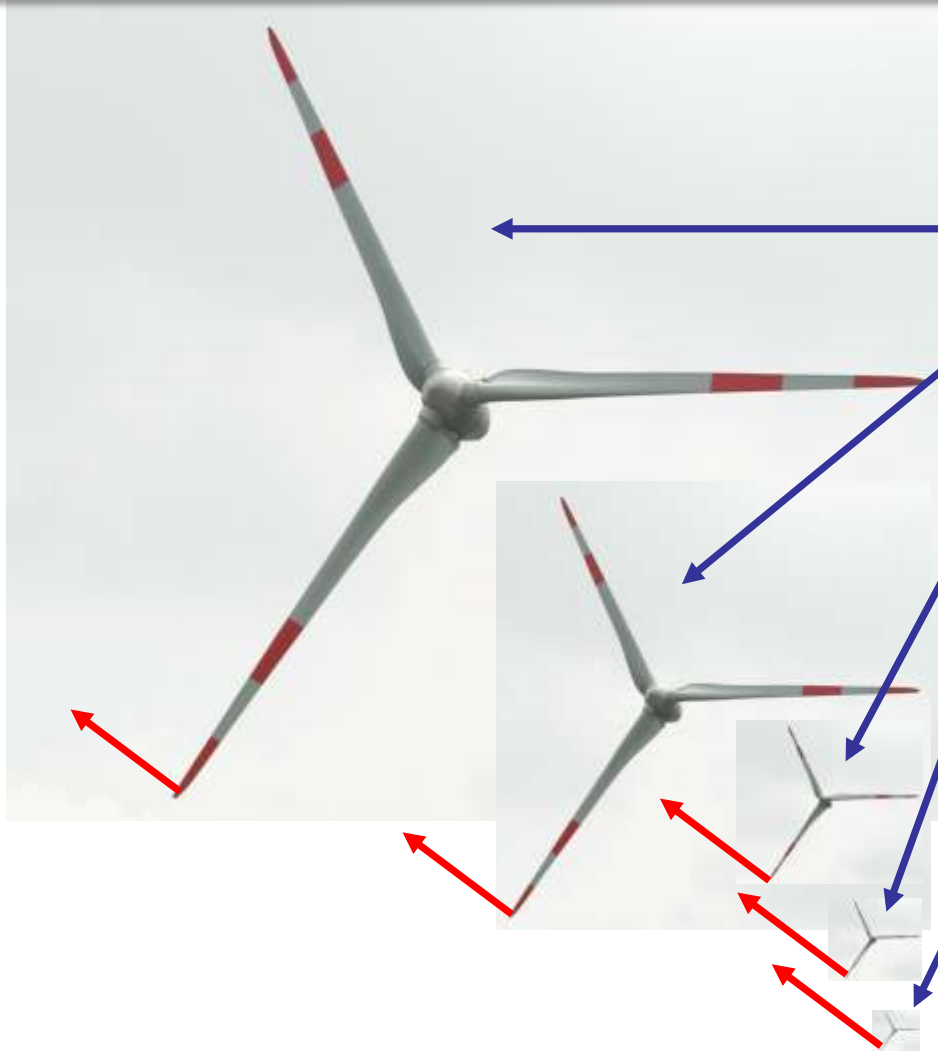
$$\Omega = \frac{\lambda \cdot V_{\text{wind ongestoord}}}{R}$$

$$\Omega \sim \frac{1}{R}$$

Lager toerental vermindert negatief visuele impact

Acceptatie & Impact (veiligheid voor omgeving)

D [m]	P	Omw/s	Omw/min
120	5 MW	0,13	7,5
60	1,2 MW	0,26	15,3
20	150 kW	0,75	46
10	35 kW	1,53	92
2	1,5 kW	7,6	460

Figures apply for a wind speed of approximately 8 m/s; Beaufort 4/5.

Rotational speed decreases with increasing rotor diameter
(Same number of blades and wind speed)

Acceptatie & Impact (veiligheid voor omgeving)

Acceptatie & Impact (energieterugverdiensijd)

Windenergie is een van de hoogstscorende energieomzettingstechnieken.

Material	Weight: [Tons / MW]
Concrete	456
Steel/iron	134
GRP	12
Copper	3
Gravel	3
Aluminum	< 2
Lubricants	< 1
PET/PVC/PUR	< 1
Other	<< 1
Total	612

Process	Energy needed [MWh/ MW]
Manufacturing	880
Installation	220
O&M	250
Scrapping (net)	-100
Total	1250

Energy payback time:

4 to 6 months !!

(2 to 3 months on primary energy basis)

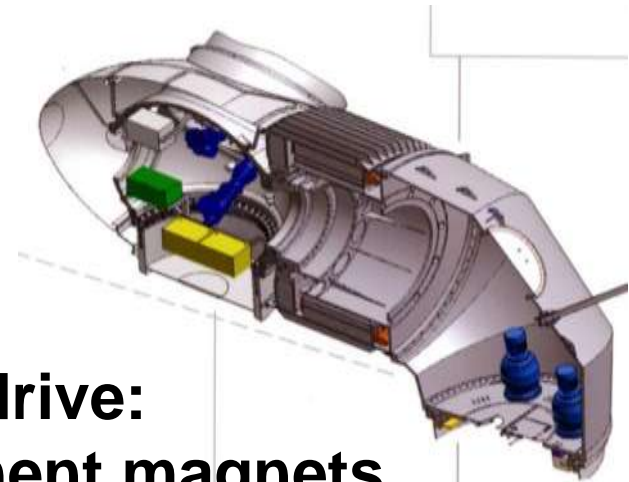
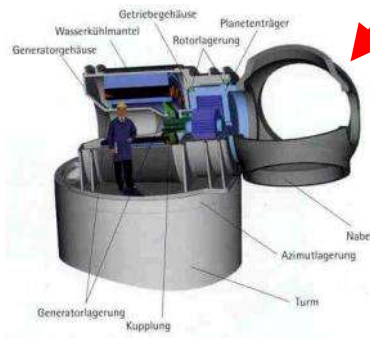

Dank u voor uw aandacht !

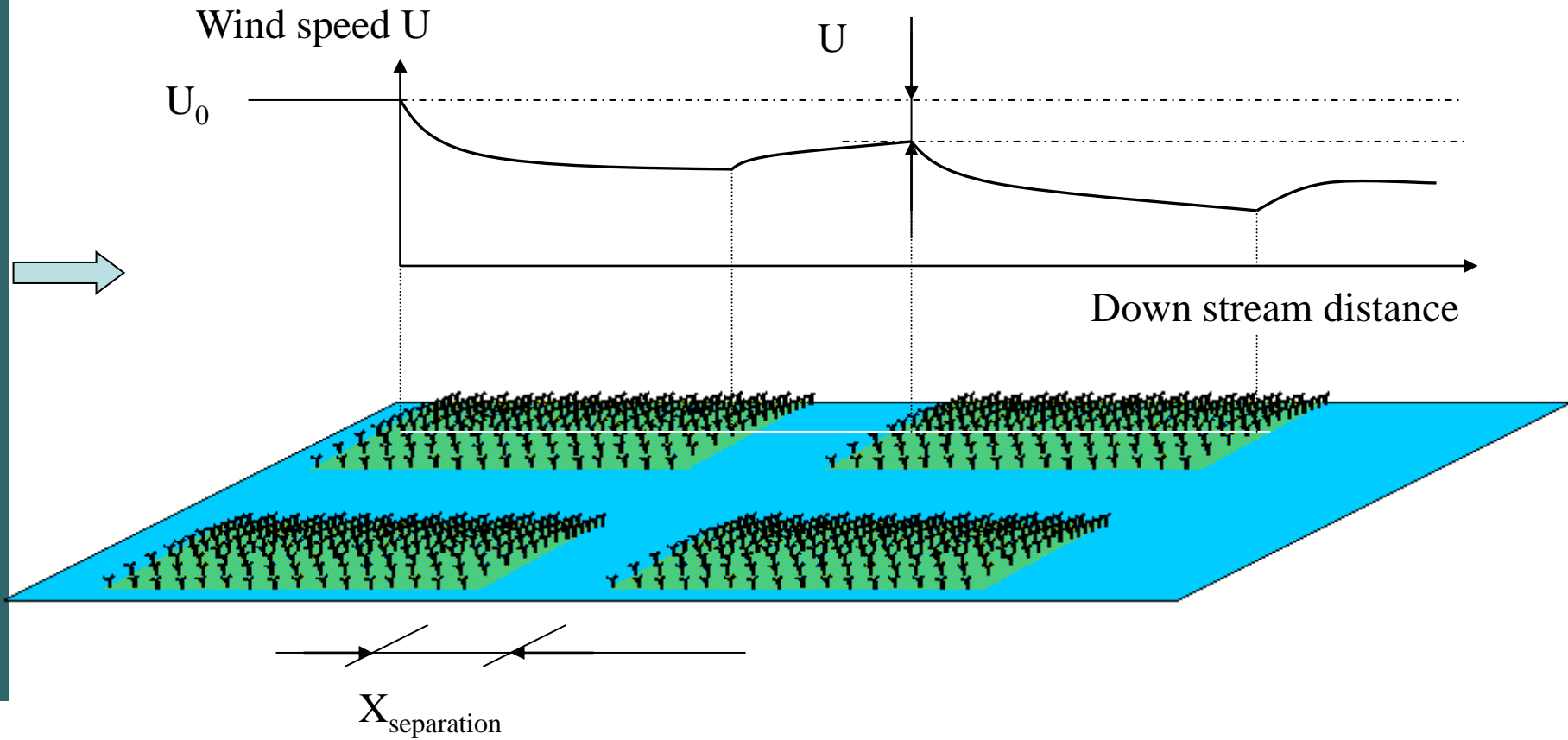

de Windturbine

Direct drive:
Permanent magnets
 (Scarcity of Neodymium?)
HTS (high temperature super conductivity)

Windparken

Bron:Risø

Geïnstalleerde capaciteit

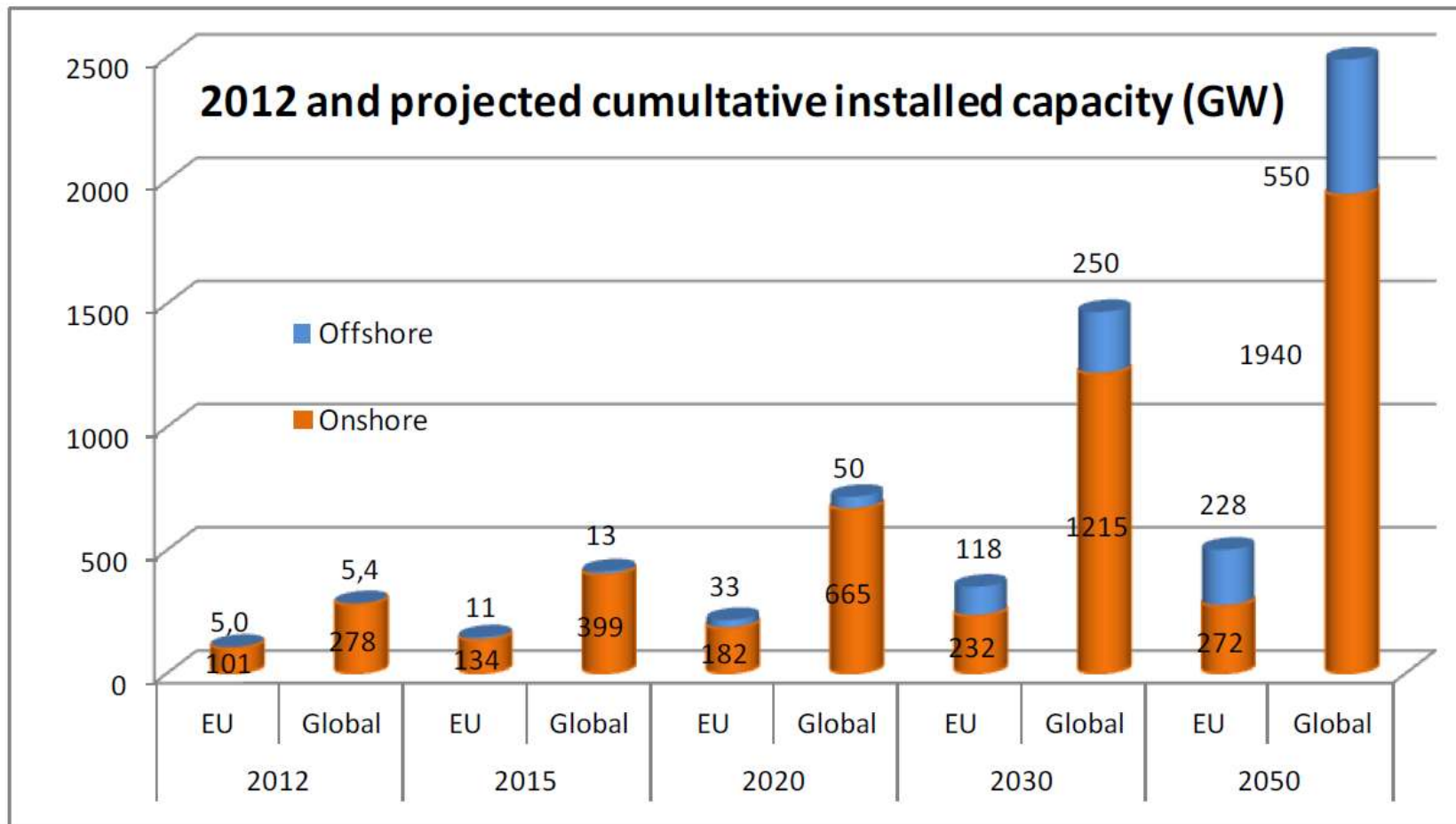
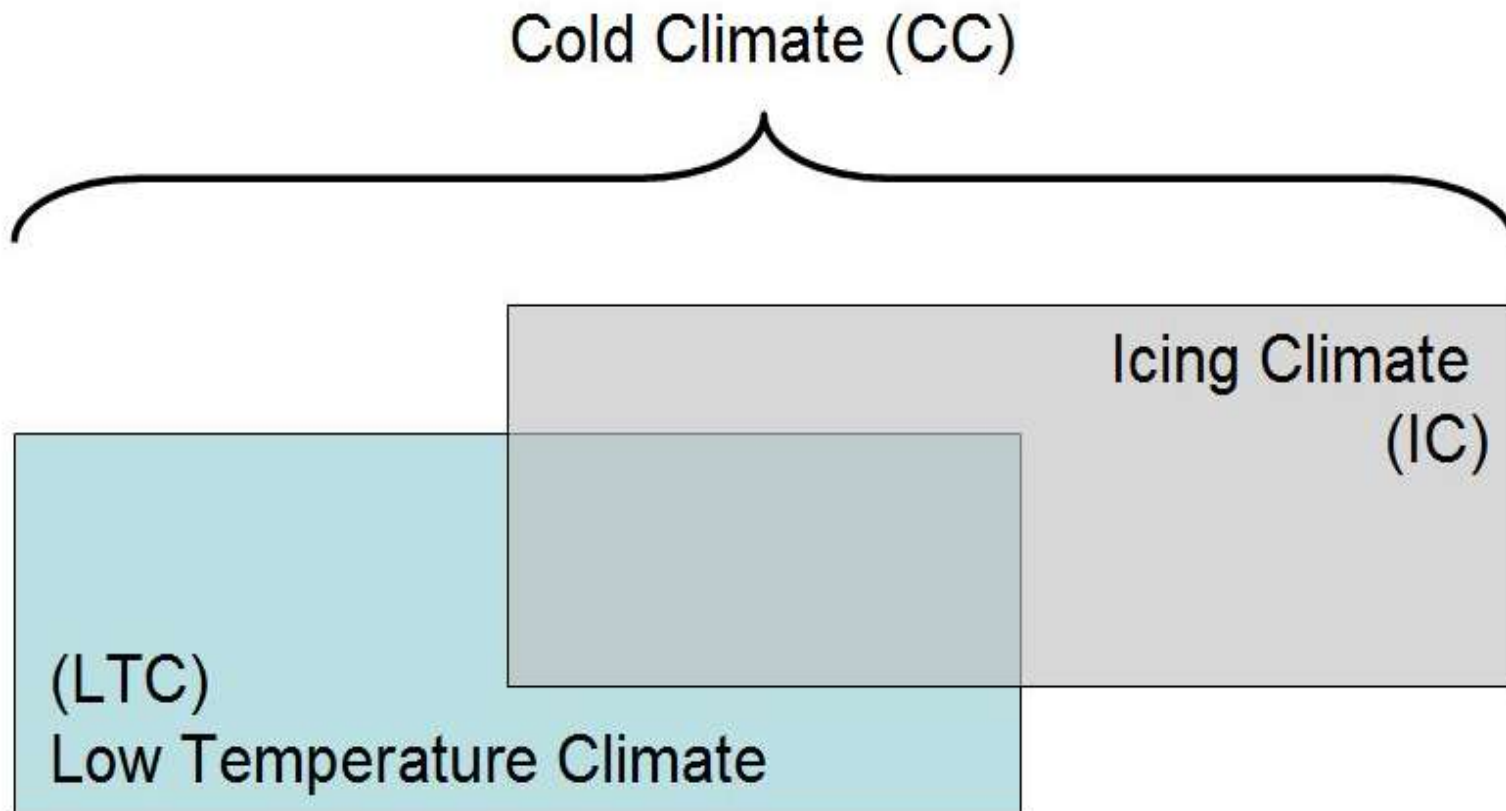

Figure 15: Projected cumulative installed capacity (GW). Source: JRC

Extreme klimaten

Source: *Expert Group Study on Recommended Practices for Wind Energy Projects in Cold Climates. IEA Wind Recommended practices no. 13. 2012.*

Cold Climate wind energy about 25% of global wind power, but growth potential is similar to world growth rate:

Sufficient track records for investors

&

Enormous room for application of innovations for cost reduction